

Motion till riksdagen 2025/26:4108

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2025/26:100 2026 års ekonomiska vårproposition

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
1 Inledning.....	3
2 Det ekonomiska läget	3
2.1 Internationell ekonomi: kostnadskris och osäkerhet.....	3
2.2 Regeringens misslyckade jobbpolitik	4
2.3 Sänkta reallöner och pessimistiska hushåll.....	7
2.4 Extrem förmögenhetsfördelning	9
2.5 Finanspolitikens möjligheter	12
3 Förbättra konkurrensen.....	15
3.1 Rekordutdelningar för matjättar	15
3.2 Elnätsvinster på en monopolmarknad.....	16
3.3 Sverigepriser på el gör skillnad	17
3.4 Bankerna verkar på en oligopolmarknad.....	17
3.5 En fastighetsbransch som låter hyresgästerna bära hela bördan.....	19
4 Skydda hushållen mot regeringens politik	19
4.1 Regeringen prioriterar de som redan har	21
4.2 Höj barnbidraget någon gång!	23
4.3 Höj och reformera bostadsbidraget.....	25
4.4 Vänsterpartiets ekonomiska familjepolitik i krisen och framåt.....	26
5 Bygg Sverige starkt	28
5.1 Transportpaket för hushållen och klimatet	28
5.2 Ensidigt fokus på kärnkraft.....	29

5.3 Tillfälligt el- och gasprisstöd	30
5.4 Försvar och säkerhet	30
6 Förslag på budgetåtgärder för 2026.....	31

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

1 Inledning

Den svenska ekonomin har utvecklats svagt under flera år, med låg tillväxt och stigande arbetslöshet. Sedan regeringen tillträdde har arbetslösheten ökat med ca 80 000 personer, och den är nu bland de högsta inom hela EU. Efter 20 år av ständigt nya jobbskatteavdrag och försämringar av a-kassa och sjukförsäkring kan vi alltså konstatera att det är en misslyckad arbetsmarknadspolitik, enbart ämnad att berika de som redan har. Det är dessutom en misslyckad politik för den kostnadskris som hushållen nu går igenom.

För att få ned arbetslösheten behövs en radikal omläggning av den ekonomiska politiken. I stället för stora skattesänkningar för de rika och försämrade a-kassa behöver vi massiva investeringar i alltifrån järnväg och banunderhåll till bostäder, vatten och avlopp, klimatomställning och ny teknik samt, inte minst, investeringar i utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik.

Vi behöver dessutom en politik som lyfter hushållen ur den ekonomiska krisen och skapa en grund för en rimlig vardag för barnfamiljerna. Vänsterpartiets politik skyddar hushållen i krisen. Vår stöd riktar sig till alla hushåll, med fokus på dem med mindre marginaler och på familjer. Vi har dessutom en rad förslag som syftar till att reglera marknader som i dag inte fungerar, såsom elmarknaden, livsmedelsbranschen och bolåne marknaden. Vänsterpartiet menar att vi tillsammans måste agera för att stoppa rån av hushållen, minska inkomstskillnaderna och bygga Sverige starkt igen.

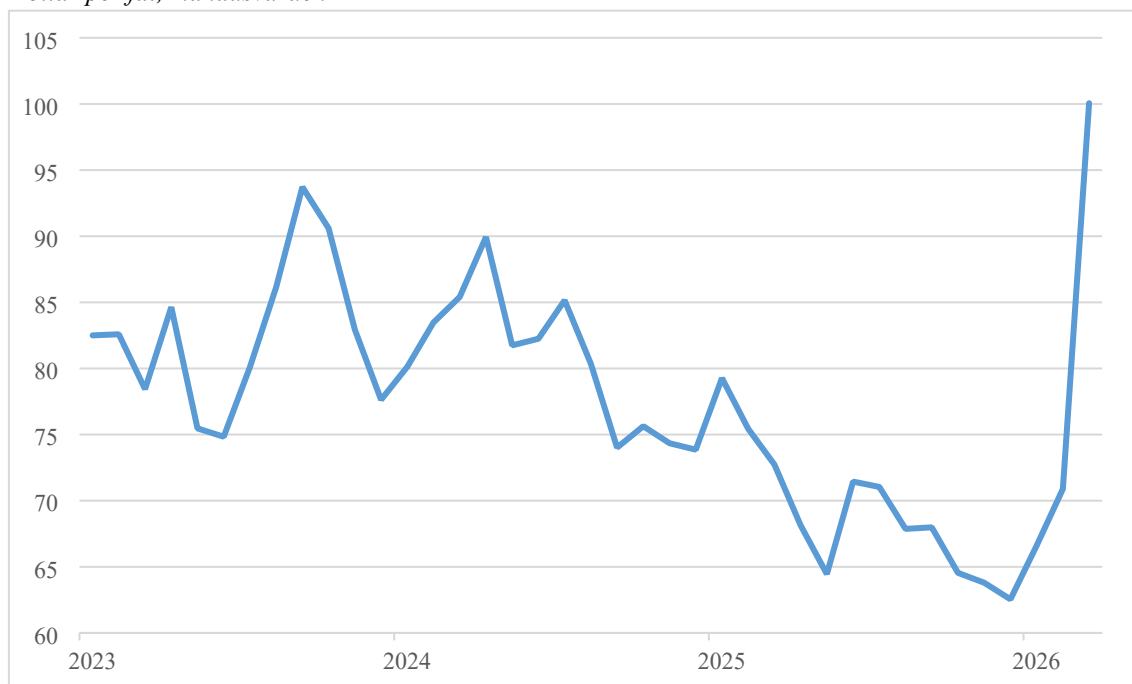
2 Det ekonomiska läget

2.1 Internationell ekonomi: kostnadskris och osäkerhet

Kriget i Mellanöstern har, förutom allt mänskligt lidande, skapat extrem makroekonomisk osäkerhet. De omedelbara effekterna syns på de internationella energimarknaderna, med bl.a. kraftigt stigande oljepris (se diagram 1). Högre energipriser höjer företagens produktionskostnader och minskar hushållens köpkraft. Hur stora dessa effekter blir beror helt och hållet på hur kriget utvecklar sig. Om kriget avslutas i närtid väntas de realekonomiska effekterna bli begränsade. Då sjunker förvisso tillväxten något under 2026, men ekonomin kan ta ny fart efter sommaren. Om kriget å andra sidan eskaleras ytterligare och blir långvarigt kan effekterna på världsekonomin bli omfattande. Då stiger energipriserna ytterligare och leder till mer långsiktiga störningar i energileveranser och produktionskedjor. Tillsammans med geopolitisk osäkerhet leder ett utdraget krig till ett mer försiktigt beteende hos hushåll och företag. De stigande energipriserna leder till prisökningar i andra delar av ekonomin, vilket i sin tur dämpar efterfrågan ytterligare, med lägre tillväxt och ökad arbetslöshet som följd.

Figur 1 Råoljepris, Brent, 2023–2026 (mars)

Dollar per fat, månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

USA:s ekonomi växte i hygglig takt förra året och väntas göra det även 2026. Detta trots höjda tullar och nedstängning av delar av den federala förvaltningen. Tillväxten 2025 och 2026 drivs till stor del av AI-relaterade investeringar och hushållens konsumtion.¹ Den amerikanska ekonomin vilar dock på en bräcklig grund. Löpande underskott i bytesbalansen, stigande offentlig skuldsättning, högt belånade hushåll och en alltmer oberäknelig administration gör den amerikanska ekonomin sårbar.

Euroområdet har också haft en stabil tillväxt de senaste åren, klart över Sveriges. Det är framför allt länderna i södra Europa som driver utvecklingen, inte minst Spanien. Europas gamla tillväxtlok Tyskland går trögt på grund av lägre exportefterfrågan, höga energipriser och en åldrande befolkning. Utvecklingen i Sveriges grannländer skiljer sig åt. Den norska ekonomin visar tecken på överhettning med ihärdigt hög inflation, medan Finland kämpar med lågkonjunktur och hög arbetslöshet. I Danmark är utvecklingen god, men volatil, på grund av variationer i BNP-bidraget från deras stora och viktiga läkemedelsindustri.²

2.2 Regeringens misslyckade jobbpolitik

Den svenska ekonomin har utvecklats svagt under flera år, med låg tillväxt och stigande arbetslöshet. Medan arbetslösheten i euroområdet har trendat nedåt de senaste 3–4 åren har arbetslösheten i Sverige gått åt motsatt håll (se fig. 2). Sedan regeringen tillträdde har arbetslösheten ökat med ca 80 000 personer. Den svenska arbetslösheten är bland de högsta inom hela EU; bara Spanien, Grekland och Finland har en högre arbetslöshet.

Den höga arbetslösheten, där en stor del av de arbetslösa står långt ifrån arbetsmarknaden, kräver en effektiv arbetsförmedling. Den nuvarande Arbetsförmedlingen klarar

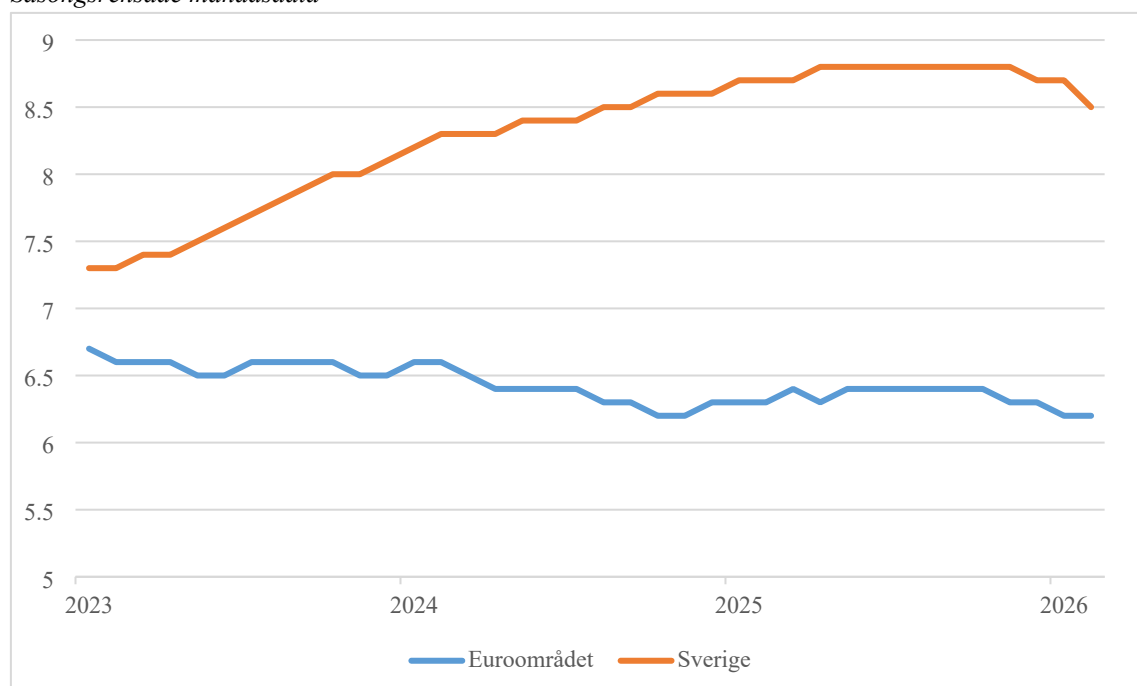
¹ Konjunkturinstitutet. Konjunkturläget – Mars 2026.

² Ibid.

dock inte av sitt uppdrag. Detta är ett resultat av flera olika beslut. Arbetsförmedlingen har fått nya uppdrag, bl.a. i form av nyanländas etablering. Stora delar av arbetsmarknadspolitiken har dessutom privatiserats, vilket försvårar en sammanhållen, effektiv och koordinerad arbetsmarknadspolitik. Arbetsförmedlingen har därtill dränerats på resurser. I reala termer minskade Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 28 procent mellan 2018 och 2026 (se fig. 3 nedan). Detta har sammantaget fått stora återverkningar på Arbetsförmedlingens verksamhet. Personalstyrkan på Arbetsförmedlingen har minskat från drygt 14 000 (2018) till ca 11 400 anställda (2023), omräknat till heltider, vilket motsvarar en minskning på nästan 20 procent. Mest har kärnverksamheten minskat, där arbetsförmedlarna ingår. Under samma tidsperiod, 2018–2023, minskade antalet heltidsanställda arbetsförmedlare med drygt 23 procent.

Figur 2 Arbetslöshet, 15–74 år, euroområdet och Sverige, 2023–2026 (feb.)

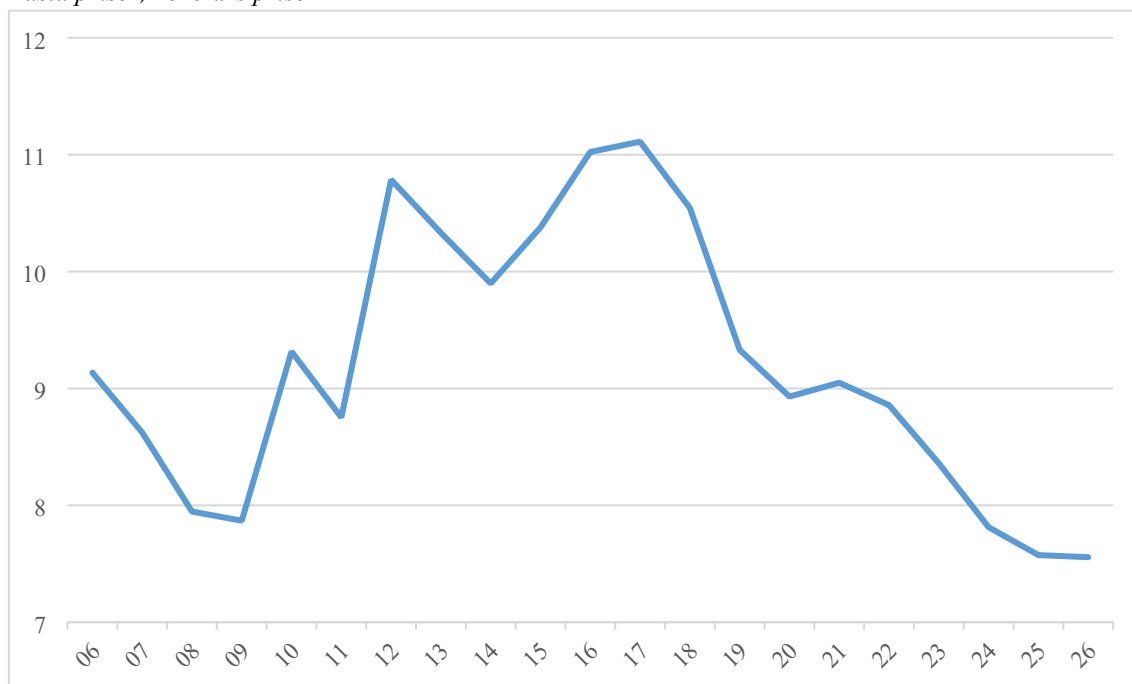
Säsongrensade månadsdata

Källa: Konjunkturinstitutet, Eurostat, SCB (AKU).

Figur 3 Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag³, 2006–2026, mkr

Fasta priser, 2025 års priser

Källa: ESV, KI, BP26 och egen beräkning.

Arbetslösheten har ökat brett i alla grupper, både bland traditionellt starka grupper och bland dem med en svagare förankring på arbetsmarknaden. Bland yrkesgrupper har arbetslösheten ökat mest bland ”bygg och anläggning”, men även yrkesgrupperna ”data/it”, ”administration, ekonomi och juridik”, ”försäljning, inköp, marknadsföring” samt ”transport” har fått se en betydande ökning av arbetslösheten.

Vårpropositionen innehåller ett längre avsnitt om arbetsmarknaden. Där redovisar regeringen bl.a. sin bedömning av den s.k. ”jämviktsarbetslösheten”. Den faktiska arbetslösheten kan delas upp i två delar: strukturell arbetslöshet och konjunkturell arbetslöshet. Den strukturella delen kallas för jämviktsarbetslöshet och är den arbetslöshet som skulle råda i frånvaro av konjunkturella variationer. Att få ned jämviktsarbetslösheten var regeringen Reinfeldts stora projekt. Alla jobbskatteavdrag samt försämringar av a-kassan och sjukförsäkringen har motiverats med att de ska öka skillnaderna mellan arbetsinkomster och andra inkomster. Detta ska dels öka sökintensiteten, dels sätta press på lägstalönerna nedåt, vilket ska få arbetslösheten att sjunka. Så ser teoribildningen ut, i alla fall.

I figur 4 visas dels den faktiska arbetslösheten, dels regeringens bedömning av jämviktsarbetslösheten. Som framgår bedömer regeringen att jämviktsarbetslösheten i stort sett har legat still på omkring 7 procent de senaste 20 åren. Efter 20 år av ständigt nya jobbskatteavdrag – som nu uppgår till ett årligt skattebortfall på över 200 miljarder kronor – och försämringar av a-kassa och sjukförsäkring är vi alltså tillbaka på ruta ett. På samma plats som när Anders Borg 2007 lanserade det första jobbskatteavdraget. Jämviktsarbetslösheten var för övrigt betydligt lägre på 1960–1980-talet, trots höga

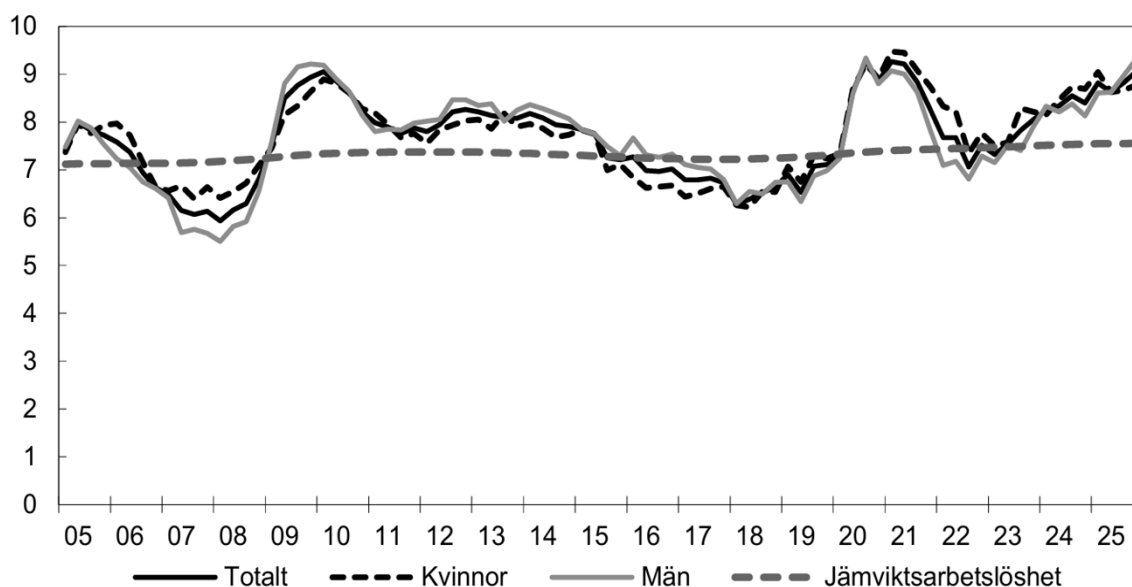
³ År 2006–2024 bygger på utfallsdata för AF:s förvaltningsanslag via ESV. 2025 är beslutad budget och 2026 är förslag i BP26. Vid fastprisberäkning har KI:s statistik över arbetskostnader i staten använts som deflator.

skatter och generös a-kassa. Detta tyder på betydande brister i hela teoribildningen bakom begreppet jämviktsarbetslöshet.

För att få ned arbetslösheten behövs en radikal omläggning av den ekonomiska politiken. I stället för stora skattesänkningar för de rika och försämrade a-kassa behöver vi massiva investeringar i alltifrån järnväg och banunderhåll till bostäder, vatten och avlopp, klimatomställning och ny teknik samt, inte minst, investeringar i utbildning och aktiv arbetsmarknadspolitik. Därtill krävs en finanspolitik som håller uppe efterfrågan och ökar jämlikheten.

Figur 4 Arbetslöshet, 15–74 år

Säsongrensade kvartalsvärden

Källa: 2026 års ekonomiska vårproposition.

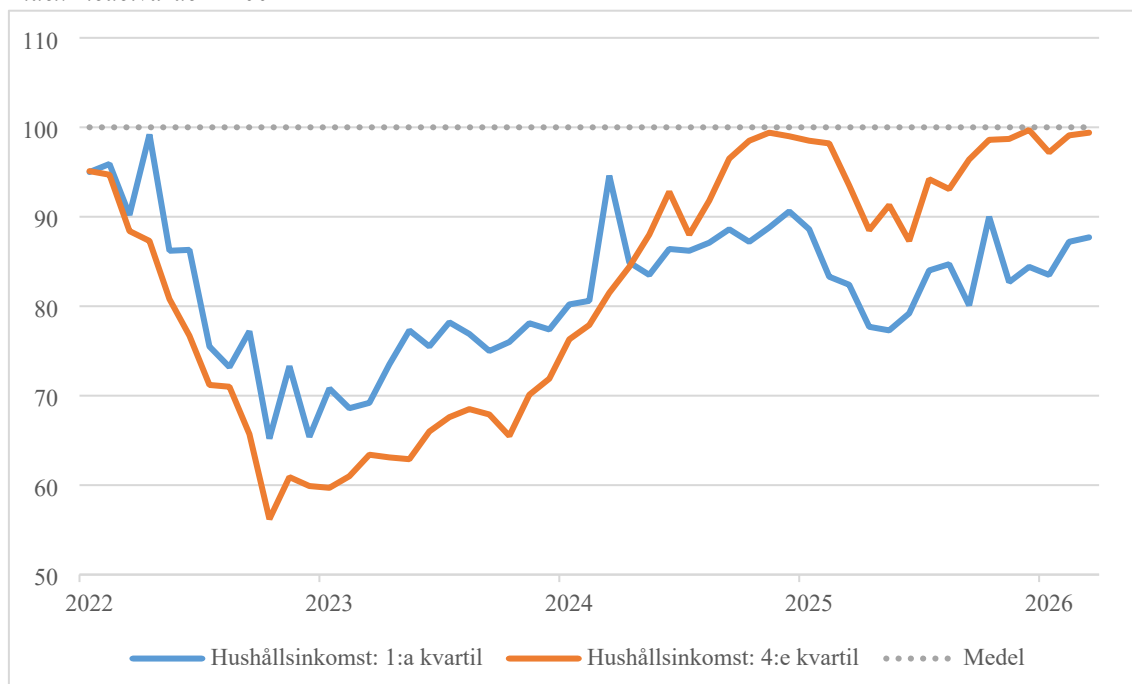
2.3 Sänkta reallöner och pessimistiska hushåll

Stämningssläget bland hushållen är fortfarande något negativt. Framför allt är det hushåll i de lägre inkomstlägena som är pessimistiska. I figur 5 nedan visas hushållens syn på den egna ekonomin. Bland de hushåll som ligger i den översta inkomstkvartilen (topp 25 %) ligger stämningssläget på "normal" nivå, medan hushållen i den lägsta inkomstkvartilen är fortsatt pessimistiska i synen på den egna ekonomin. Detta är förväntat; dels är det de som drabbats relativt sett hårdast av prischockerna, dels är det dessa grupper som fått minst del av regeringens reformer. Regeringen har satsat cirka fem gånger så mycket på den halva av befolkningen som har de högsta inkomsterna jämfört med den halva av befolkningen som har de lägsta inkomsterna (se vidare fig. 17 i avsnitt 6.1).

Hushållens pessimism ska också ses mot bakgrund av reallönernas utveckling de senaste fem åren. Som framgår av figur 6 nedan ligger dessa fortfarande kvar på 2017/18 års nivå.

Figur 5 Hushållens konfidensindikator (mikro)

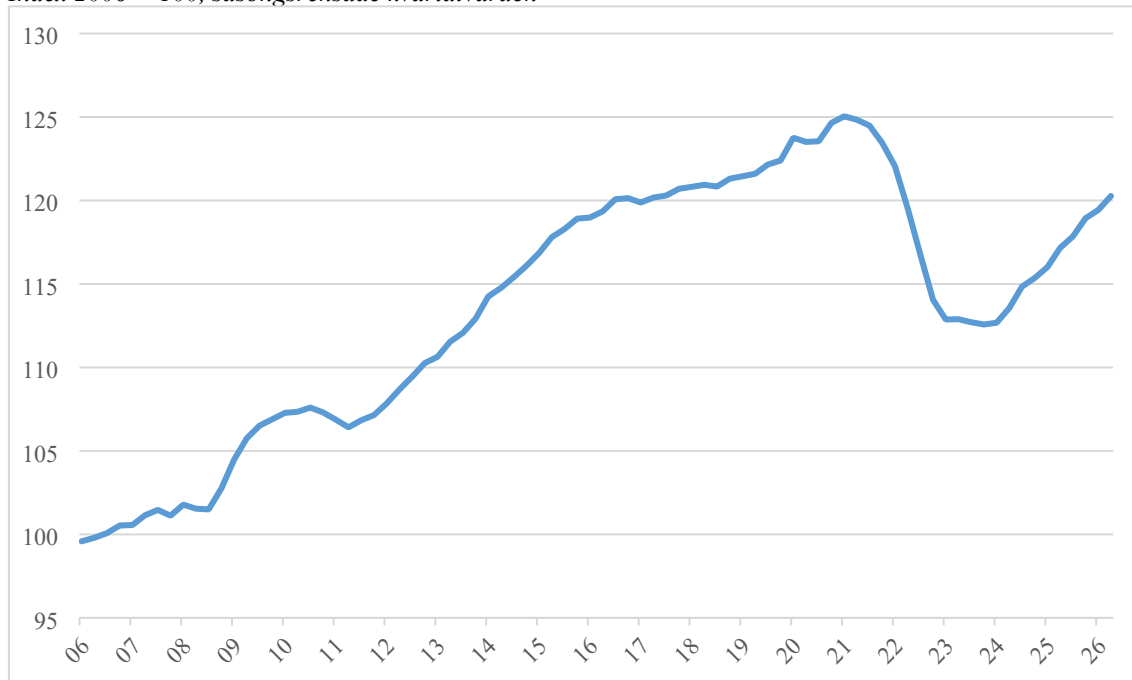
Index medelvärde = 100

Källa: Konjunkturinstitutet.

Figur 6 Reallön, 2006–2026 (Q1)

Index 2006 = 100, säsongrensade kvartalvärden

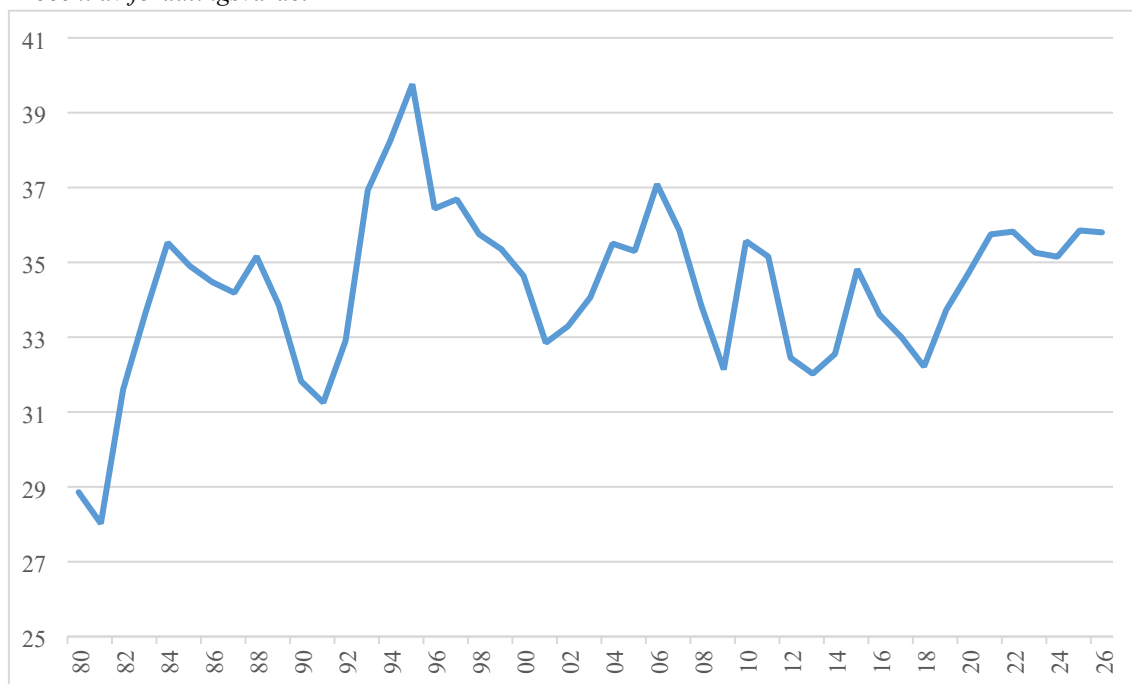

Källa: Konjunkturinstitutet.

Den svaga utvecklingen av reallönerna förklaras av att i Sverige fick löntagarna ta hela smällen för prischocken. Det normala i en fungerande marknadsekonomi är annars att arbetsgivare och löntagare delar på bördan. Så skedde aldrig i Sverige. I Sverige kunde företagen helt föra över de stigande priserna till hushållen och på så sätt bibehålla sina marginaler. Detta syns i figur 7 nedan, som visar hur näringslivets vinstandel ökade efter inflationschocken och fortfarande ligger över sitt historiska genomsnitt.

Figur 7 Vinstandel i näringslivet, 1980–2026

Procent av förädlingsvärdet

Källa: Konjunkturinstitutet.

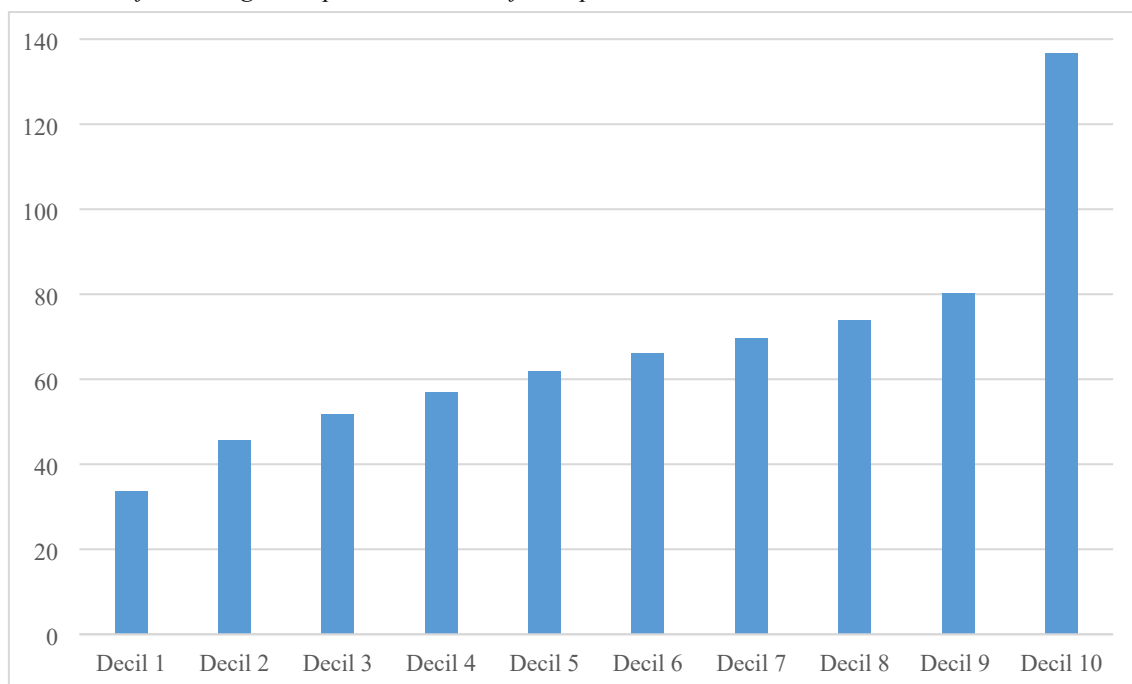
Det ligger nära till hands att tro att den höga vinstandelen har sin grund i bristande konkurrens inom en rad olika branscher i det svenska näringslivet. De svenska livsmedelspriserna har t.ex. stigit mer än livsmedelspriserna i våra grannländer. En viktig förklaring till detta torde vara att dagligvaruhandeln kännetecknas av en mycket hög grad av marknadskoncentration, där de tre stora aktörerna Ica, Axfood och Coop har en sammanlagd marknadsandel på 86 procent, vilket gör att de har lätt att pressa upp priserna. Den europeiska elmarknaden är också synnerligen dysfunktionell, med en marginalprissättning som driver upp elkostnaderna för svenska hushåll. Den svenska bankmarknaden domineras av de fyra storbankerna (Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank). Bristen på konkurrens visar sig bl.a. i att bankernas inlåningsmarginaler exploderat, även om de sjunkit tillbaka något på senare tid. Vi utvecklar vår analys av bristen på konkurrens på en rad viktiga marknader i avsnitt 5.

2.4 Extrem förmögenhetsfördelning

Ett strukturproblem i den svenska ekonomin är de stora ekonomiska klyftorna. Sverige hör till de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. I figuren nedan visas hur den ekonomiska standarden utvecklats över inkomstfördelningen 1991–2024. Där framgår det tydligt hur den rikaste tiondelen dragit ifrån de övriga i befolkningen.

Figur 8 Förändring av ekonomisk standard efter decil, 1991–2024

Procentuell förändring av disponibel inkomst efter kapitalvinst

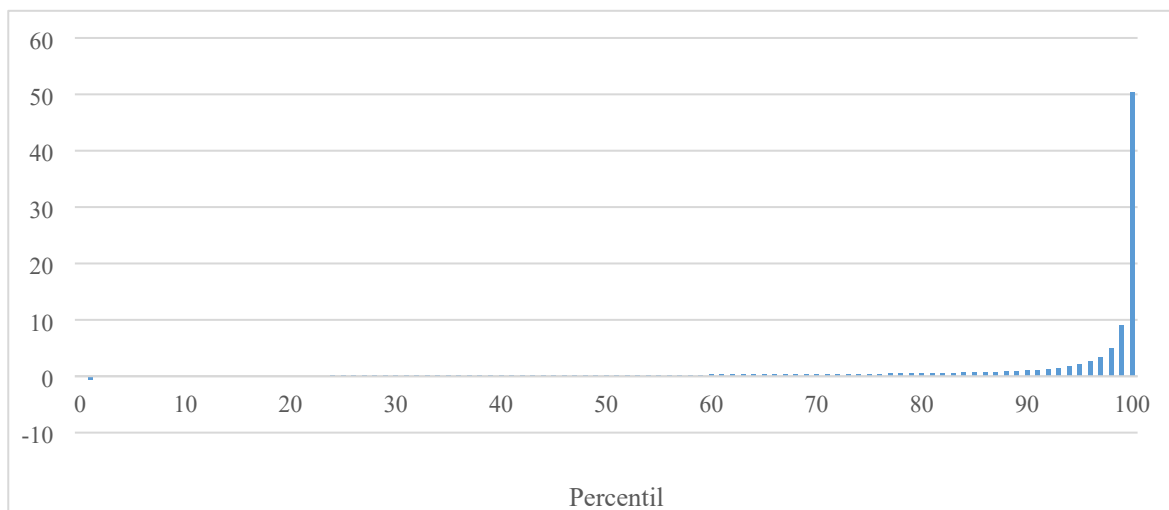

Källa: SCB.

En central faktor bakom den växande ojämlikheten är kapitalinkomsternas utveckling och fördelning. Inkomsterna från kapital har ökat markant sedan början av 1990-talet, och eftersom fördelningen av kapitalinkomsterna är mycket ojämn har det lett till ökade klyftor. I figuren nedan visas kapitalinkomsterna per percentil som andel av hushållens totala inkomster av kapital (2024).

Figur 9 Inkomst av kapital per percentil, 2024

Andel av hushållens totala inkomster från kapital, procent

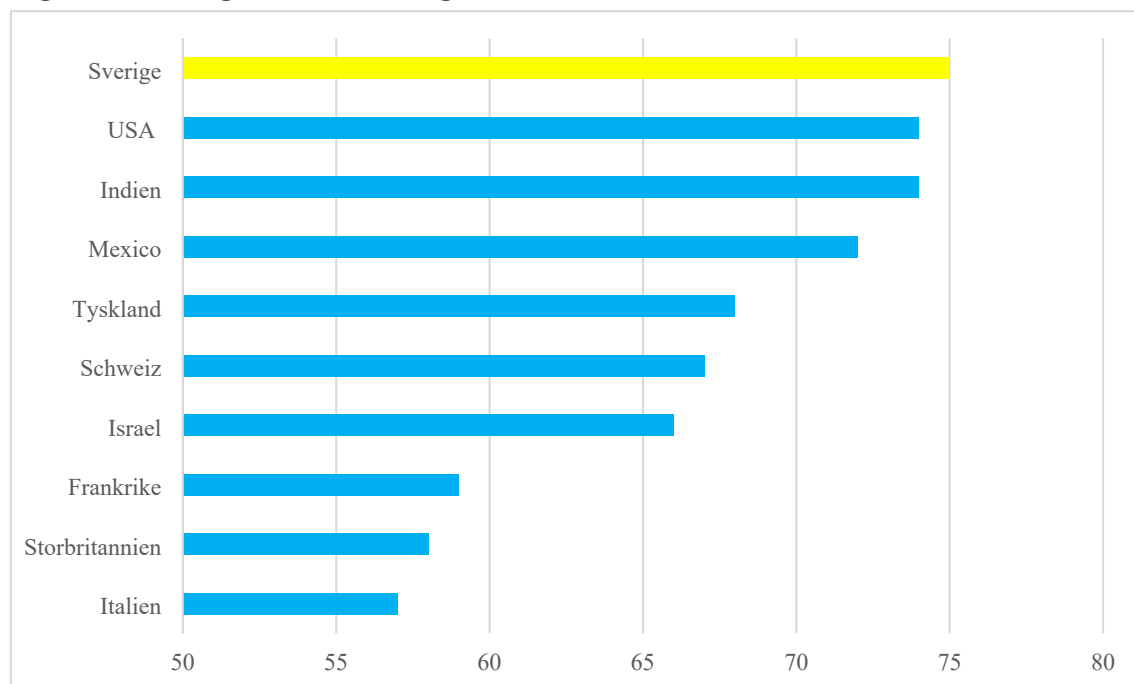
Källa: SCB.

Av de totala kapitalinkomsterna gick 50 procent till den hundradel av befolkningen som hade de högsta inkomsterna. I Konjunkturrådets (SNS) rapport för 2018 görs bedömningen att ungefär hälften av de ökade klyftorna sedan 1995 kan härledas till kapital-

inkomster.⁴ Kapitalinkomsterna är också ojämnt fördelade mellan kvinnor och män, där kvinnors andel av de totala kapitalinkomsterna uppgår till ca 30 procent.⁵

De ökande inkomstskillnaderna påverkar naturligtvis förmögenhetsfördelningen. Förmögenheterna är betydligt mer ojämnt fördelade än inkomsterna. Den svenska förmögenhetsfördelningen är bland de mest ojämlika i hela världen, se figur 10 nedan. Den är betydligt mer ojämlig än i europeiska länder som Frankrike och Tyskland och t.o.m. mer ojämlig än i länder som USA, Indien och Mexiko.

Figur 10 Förmögenhetsfördelning, 2024, Ginikoefficient

Källa: UBS, Global Wealth Report 2025.

Den franska ekonomen Gabriel Zucman har studerat den skeva förmögenhetsfördelningen, både globalt och för Sverige. För Sverige kan noteras att de rikaste 0,0002 procenten av hushållen (ca 10 hushåll) äger motsvarande 15 procent av Sveriges BNP. Enligt Zucman betalar dessa mindre än 15 procent i skatt, medan de flesta i Sverige betalar mellan 40–50 procent i skatt (inräknat moms och bolagsskatt).⁶

En viktig förklaring till Sveriges extrema förmögenhetsfördelning är det svenska skattesystemets utformning. Sverige är ett av få OECD-länder som varken har en förmögenhetsskatt, en arvs- och gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till bostadens (fulla) värde. För några år sedan studerade Konjunkturinstitutet, på uppdrag av SNS (Studieförbundet Näringsliv och Samhälle), de svenska skatterna i en internationell jämförelse. Egendomsskatter utgörs, enligt OECD:s klassificering, av fastighets-skatter (och avgifter), förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt samt skatt på transaktioner av ägande (främst stämpelskatt). De svenska egendomsskatterna ligger klart under genomsnittet jämfört med såväl OECD som EU-15. Sveriges egendomsskatter motsvarar 1 procent av BNP, medan inkomsterna från egendomsbeskattningen inom OECD och EU-15 motsvarar ca 2 respektive 2,25 procent av BNP.

⁴ SNS (2018). Konjunkturrådets rapport 2018 – Kapitalbeskattningens förutsättningar.

⁵ Ownshift (2019). Vem äger Sverige?

⁶ Ring, Seim och Zucman (2026), ej publicerad.

Detta är bakgrunden till varför skattepolitiken behöver läggas om. Sverige behöver en stor skattereform som både ökar skatteinkomsterna och omfördelar skattebördan. Som ett led i detta har Vänsterpartiet föreslagit en utredning om en särskild miljardärs-skatt. De superrika behöver betala sin del av välfärden, det gör de inte i dag.

2.5 Finanspolitikens möjligheter

På en presskonferens den 13 februari i år skapade finansminister Elisabeth Svantesson rubriker genom att slå fast att reformutrymmet inte bara var slut för innevarande mandatperiod, utan i princip var slut även för kommande mandatperiod. Det finns flera aspekter av finansministerns uppseendeväckande uttalande som förtjänar att kommenteras. För det första är det finansiella sparandet lågt i relation till saldomålet. Inom ramen för det finanspolitiska ramverket beräknas reformutrymmet i relation till målet för de offentliga finanserna (saldomålet). Från och med 2027 ska de offentliga finanserna vara i balans över en konjunkturcykel. Vid avstämning av finanspolitiken mot saldomålet används främst ett mått på det strukturella sparandet, vilket betyder att budgetsaldot rensas för konjunktur- och engångseffekter. Det innebär att det strukturella sparandet i normalfallet ska ligga nära noll. Saldomålet ska dock inte tolkas så strikt som att det strukturella sparandet jämt måste ligga på noll, utan avvikelser kan både vara nödvändiga och tolereras vid större konjunktursvängningar. Om en större avvikelse föreligger kan det också vara oklokt att för snabbt föra tillbaka sparandet till målnivån, eftersom finanspolitiken då kan bli procyklisk.

När regeringen presenterade budgetpropositionen för 2026 fick de kritik för att den var en ”valfläskbudget”. I regeringens egna siffror är det lätt att finna fog för den kritiken. Efter att under hela mandatperioden mer eller mindre lämnat hushållen i sticket för kostnadskrisen valde regeringen att i BP26 lägga förslag på ofinansierade reformer för ca 80 miljarder kronor för 2026 (totalt 127 mkr inräknat ökade försvarsutgifter och stödet till Ukraina). I figuren nedan visas dels det strukturella sparandet, dels det strukturella sparandet rensat för försvarsutbyggnaden och stödet till Ukraina⁷ samt målnivån för det finansiella sparandet. Som framgår av figuren ligger det strukturella sparandet för 2026 långt ifrån målet, även när utgifterna för försvaret och Ukraina exkluderas.

Vänsterpartiet står bakom försvarsuppgörelsen då vi anser att Sverige och Europa behöver ta ett större ansvar för vår egen säkerhet i ljuset av det nya säkerhetspolitiska läget. I förhandlingarna fick Vänsterpartiet också igenom lånefinansierade satsningar på civil infrastruktur på 50 miljarder kronor. Vi framförde också att vi tycker att löpande försvarsutgifter inte bör lånefinansieras.⁸ Av figur 11 framgår också att det finansiella

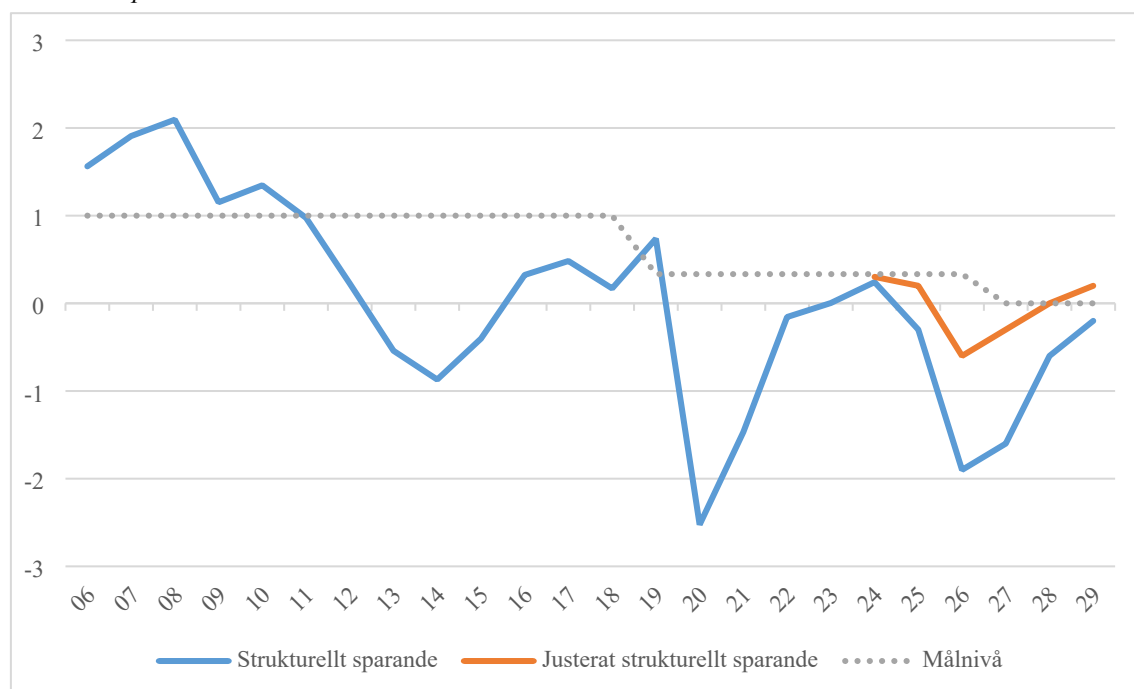
⁷ Enligt en parlamentarisk överenskommelse från den 19 juni 2025 kan nya försvarsutgifter och stöd till Ukraina medge en avvikelse från målet för det offentliga finansiella sparandet 2026–2034. De nya försvarsutgifterna och stödet ska finansieras successivt, så att det offentliga finansiella sparandet är i balans senast 2035. Regeringen ska i varje budgetproposition fr.o.m. 2027 redovisa hur arbetet med finansiering fortgår. Senast 2030 ska en ny bedömning av det säkerhetspolitiska läget göras och en bana för återgång till målet presenteras.

⁸ Vänsterpartiet tycker däremot att vissa investeringar kan lånefinansieras. I samband med utredningen om ett nytt saldomål (SOU 2024:76) drev vi på att målet för det finansiella sparandet borde sättas till –1 procent av BNP över en konjunkturcykel för den kommande målperioden (2027–2035). Vi gjorde detta för att vi ser att Sverige står inför en stor investeringspuckel om vi ska klara klimatomställningen och för att åtgärda vår stora underhållsskuld i alltifrån banunderhåll till vatten och avlopp. Vi fick dess-

sparandet når målnivån först vid prognosens slutår 2029. Den prognosen bygger också på s.k. oförändrad finanspolitik. Det betyder t.ex. att de generella statsbidragen till kommunsektorn är nominellt oförändrade och att många transfereringar och bidrag inte räknas upp med inflationen eller inkomsterna. Det innebär i praktiken en budgetbesparing på ca 0,5 procent av BNP per år. Så i den bemärkelsen har finansministern i alla fall delvis rätt; regeringen har redan nu gjort av med en betydande del av kommande mandatperiods budgetutrymme.

Figur 11 Strukturellt sparande, 2006–2029

Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet och VP26.

Finanspolitiska rådet som har till uppgift att granska regeringens ekonomiska politik riktar i årets rapport sin hittills allvarligaste kritik mot hur finanspolitiken förhåller sig till det finanspolitiska ramverkets principer.⁹ Rådet konstaterar att budgeten bekräftar att det vore fullt möjligt att finansiera de ökade försvarsutgifterna utan belåning. De framhåller att det är anmärkningsvärt att lånefinansieringen beskrivs som nödvändig samtidigt som inkomstskatten sänks med ett liknande belopp. Vad gäller det utökade jobbskatteavdraget konstaterar rådet att det är ett ineffektivt sätt att öka sysselsättningen, särskilt då det innebär en betydande och varaktig försämring av de offentliga finanserna.¹⁰

Vänsterpartiet delar mycket av Finanspolitiska rådets kritik. Finansministerns utspel om att stora delar av budgetutrymmet för kommande mandatperiod är slut måste ses i ljuset av regeringens stora skattesänkningar under mandatperioden. I figuren nedan visas det strukturella underskottet för 2026 i relation till regeringens skattesänkningar under mandatperioden samt i relation till de ökade försvarsutgifterna för 2026.¹¹ Som

värre inte gehör får våra synpunkter, utan kommittén valde i stället ett balansmål för den kommande målperioden, som riksdagen sedan ställt sig bakom.

⁹ Finanspolitiska rådet. Svensk finanspolitik 2026.

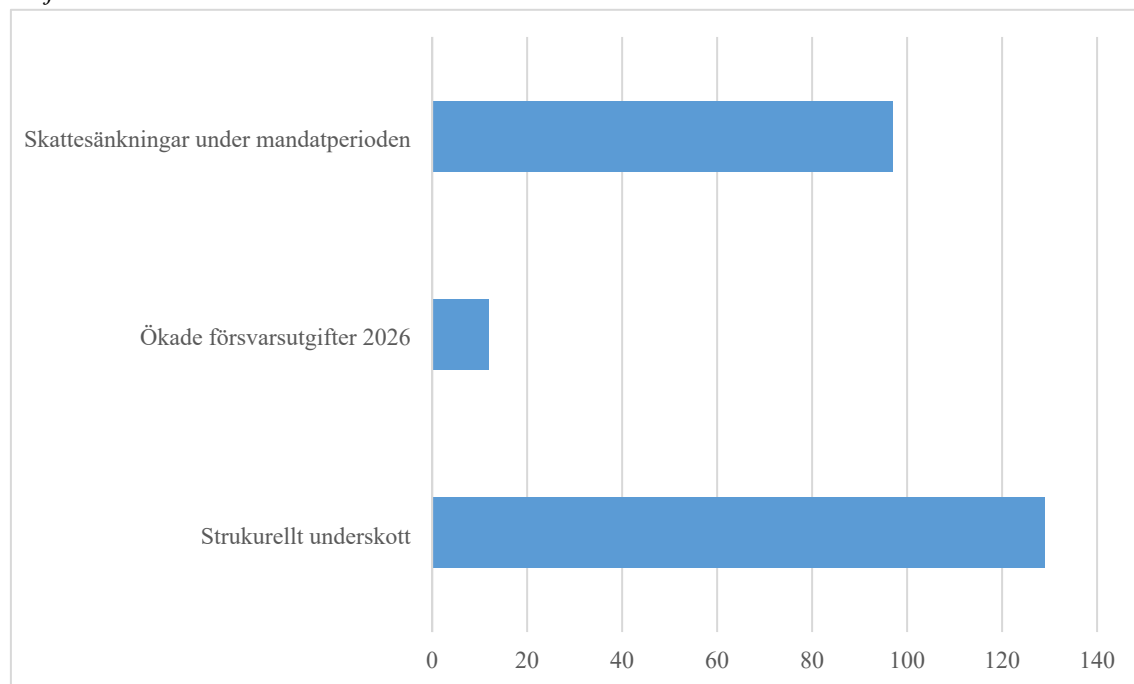
¹⁰ Ibid.

¹¹ Med ökade försvarsutgifter 2026 avses här ökade försvarsutgifter efter den försvarspolitiska uppgörelse som slöts sommaren 2025.

framgår av figuren är det inte de ökade försvarsutgifterna som förklarar de stora underskotten. Det kommer att finnas utrymme för reformer även nästa mandatperiod, men det förutsätter en omläggning av skattepolitiken. I sammanhanget är det också värt att notera att trots de förhållandevis stora budgetunderskotten är den offentliga skulden i Sverige fortfarande mycket låg, både i ett historiskt perspektiv och i jämförelse med andra länder (se fig. 13 nedan).¹²

Figur 12 Regeringens skattesänkningar och strukturellt underskott 2026

Miljarder kronor

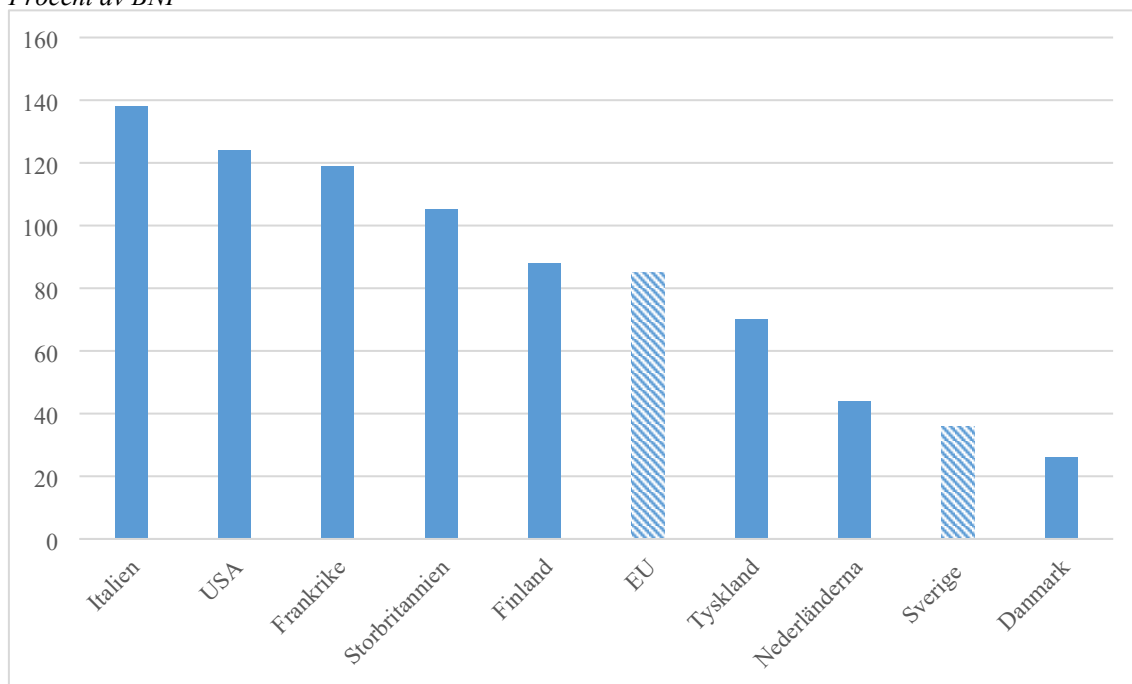

Källa: VP26, BP26 och egen beräkning.

¹² Det kanske mest rättvisande måttet på de offentliga finanserna brukar kallas för den offentliga nettoställningen. Detta mått inkluderar – utöver de finansiella skulderna – även de finansiella tillgångarna. Av detta mått framgår att Sverige har en offentlig nettoförmögenhet på 28 procent av BNP 2026. Det är en mycket stark ställning både i ett historiskt och i ett internationellt perspektiv.

Figur 13 Den offentliga bruttoskulden (Maastrichtskulden)

Procent av BNP

Källa: IMF och VP26.

3 Förbättra konkurrensen

Tidöregeringens svar på ökade matpriser och elräkningar har varit att rycka på axlarna. Men kostnadskrisen har inte varit densamma för alla. Medan hushållen kämpar med att få pengarna att räcka till har matjättar, elbolag och banker fortsatt att göra stora vinster. Trots fattigare kunder kan marknadsdominerande storbolag höja sina vinster. Det är inte en fungerande marknad.

Tidöregeringen har valt att gå miljardärernas ärenden. Sverige har 51 dollarmiljardärer som har ett unikt och oproportionerligt stort inflytande över politiken.¹³ När riskkapitaljättar kan ge bidrag till Moderaterna och sedan få tillbaka i form av ytterligare skattesänkningar är det ett djupgående demokratiskt problem.¹⁴

3.1 Rekordutdelningar för matjättar

Matpriserna har skenat och hushållen går på knäna. Den svenska marknaden för dagligvaruhandel är koncentrerad till fyra aktörer som har större butiksnät och en egen inköpsverksamhet. Ica ensamt har en marknadsandel på ca 50 procent. Konkurrensverket konstaterar att ”det är en koncentrerad marknad med få aktörer, en s.k. oligopolmarknad”.¹⁵ Dessutom karaktäriseras matmarknaden av att grossistledet (partihandeln) också har en betydande koncentration, där Ica, Coop och Axfood helt dominerar. Om

¹³ Affärsvärlden (publicerad 2026-03-10). Hela listan: Sveriges rikaste 2026.

¹⁴ DI (publicerad 2024-08-26). Regeringen vill ge tung M-donator skattelättnad.

¹⁵ Konkurrensverket (2022). Så arbetar Konkurrensverket för att vårda konkurrensen på livsmedelsmarknaden. Artikel den 20 december.

vinsterna ska hamna i partihandeln eller butik blir en närmast administrativ affär inom företaget.

Konkurrensverket visar vidare att lönsamheten i dagligvaruhandeln inte påverkats av krisen. Den har tvärtom varit stabil över tid.¹⁶ Mellan 2012 och 2023 ökade lönsamheten för dagligvaruhandeln stadigt med en markant topp under pandemin. Enligt en granskning i DN har Icabutikernas rörelseresultat ökat med omkring 600 miljoner kronor till drygt 5 miljarder kronor de senaste åren.¹⁷ År 2024 ökade Ica Maxi-butikerna sin försäljning med nära 3 miljarder kronor.¹⁸

Det går heller ingen nöd på ägarna. Utdelningarna för alla Icabutiker 2025 låg på 2,9 miljarder kronor. Det är bland den högsta utdelningen som noterats. Genom att helt lagligt använda sig av de starkt kritiserade s.k. 3:12-reglerna kan ägarna ta ut stora belopp i stället för lön och på så vis undkomma skatt. Runt 450 vd:ar kan på det här viset ha tagit ut från omkring en halv miljon kronor och uppåt.

För att stärka konkurrensen på matmarknaden föreslår Vänsterpartiet åtgärder för att bryta upp matjättarnas dominans. Att bryta upp grossistleden, stärka Konkurrensverket och inrätta en tillsynsmyndighet skulle göra det lättare för nya aktörer att etablera sig.

Vänsterpartiets förslag:

- Stoppa kunddiskriminering – tvinga grossisterna att behandla alla lika.
- Stärk Konkurrensverkets verktyg och befogenheter.
- Inrätta en inspektionsmyndighet som övervakar livsmedelsmarknaden: Matprisinspektionen.

3.2 Elnätsvinster på en monopolmarknad

Den s.k. elmarknaden är i Sverige minst sagt dysfunktionell. En stor del av elräkningen är avgiften till det företag som äger elnätet – och den har ökat kraftigt de senaste åren. Samtidigt som elräkningarna har skjutit i höjden har elnätsbolagen passat på att göra enorma vinster på våra pengar. Bakgrunden är att elmarknaden avreglerades 1996, vilket innebär att handel med el konkurrensutsattes och att elnäten numera drivs som reglerade monopol. Som konsekvens höjde de tre största bolagen, Eon, Ellevio och Vattenfall, under 2012–2022 avgifterna på elnäten dubbelt så mycket som den genomsnittliga prisökningen i samhället. De stora elnätsbolagens vinstmarginaler har legat på uppemot 40 procent, och så mycket som 75 procent har kunnat skickas vidare till ägarbolag. År 2024 gjorde elnätsföretagen ett sammanlagt resultat på 10,6 miljarder kronor, varav de tre största bolagen stod för drygt 66 procent.¹⁹

Vänsterpartiet föreslår en skatt på elnätsbolagens övervinster för att motverka de oskäligen höjningarna av elnätsavgifterna. Skatten ska inte bara förhindra att bolagen tar ut orimliga avgifter, utan även säkerställa att eventuella skatteintäkter går tillbaka till hushållen, inte till bolagens vinster.²⁰

¹⁶ Konkurrensverket (2025). Lönsamheten i livsmedelsindustrin, dagligvaruhandeln och dess grossister. Rapport 2025:3.

¹⁷ DN (publicerad 2026-04-15). Miljardvinster för Ica – ”lagliga kryphål” ger handlarna lägre skatt.

¹⁸ DN (publicerad 2025-10-26). Ökad försäljning för Ica Maxi – så bra går din lokala stormarknad.

¹⁹ RUT 2026:395.

²⁰ Vårt förslag gör det möjligt att begära undantag för de bolag som kan visa att de gör betydande investeringar som motiverar högre avgifter.

För att kunna återta kontrollen över våra elnät vill Vänsterpartiet ge kommuner och staten förköpsrätt. Om elnätsbolagen säljer sina nät, ska det offentliga ges möjlighet att köpa dem och säkerställa att elnäten ägs gemensamt. Detta stärker både rättvisa priser och den nationella säkerheten.

Vänsterpartiets förslag:

- Skatt på elnätsbolagens övervinster.
- Förköpsrätt för offentligt ägande.

3.3 Sverigepriser på el gör skillnad

Sverige har god tillgång till el och har en stadig överproduktion. Vi kan tillgodose det inhemska behovet av el, i de flesta fall med råge. Dagens modell med marginalprissättning på el på en gemensam EU-marknad innebär att det är den dyrast producerade elen som blir prissättande för all el. Den el som är billigast att producera förbrukas först. Priset utgår emellertid från vad det kostar att producera den sista kilowattimmen som krävs för att möta efterfrågan, alltså den dyraste kilowattimmen.

Produktionskostnaden varierar kraftigt mellan de olika energislagen. Vind- och vattenkraft har en klart billigare rörlig produktionskostnad än vad kärnkraft har, och dyrast är kol och olja. De höga elpriserna riskerar att bromsa klimatomställningen eftersom viktiga elektrifieringsprocesser fördröjas. Investeringsviljan kan på sikt hotas av de höga priserna, och i takt med att energiprisernas förutsägbarhet försvåras hotas även planerbarheten för den energitunga industrin. För Sverige innebär sålunda den nuvarande elmarknaden ett sårbart system som försvårar klimatomställningen och drabbar de enskilda hushållen hårt.

Vänsterpartiet har föreslagit en prisskyddsmodell som innebär att Sveriges fyra elprisområden kvarstår men separeras från den el som går på export. Den exporterade elen blir i praktiken ett femte elprisområde – ”elprisområde utland” – och inbegriper den el som är tillgänglig för export. Rent praktiskt skulle den nya modellen fungera så att ett pris fastställs för respektive inhemskt elprisområde (så som sker i dag) och ytterligare ett för det utländska elprisområdet. Den stora fördelen är att priset för de inhemska områdena då motsvarar de faktiska behoven; de volymer som är tänkta att användas inom respektive område. Detta innebär betydligt lägre priser för svenska konsumenter samtidigt som exportvolymerna och exportpriserna förblir desamma som i dag.

Vänsterpartiets förslag:

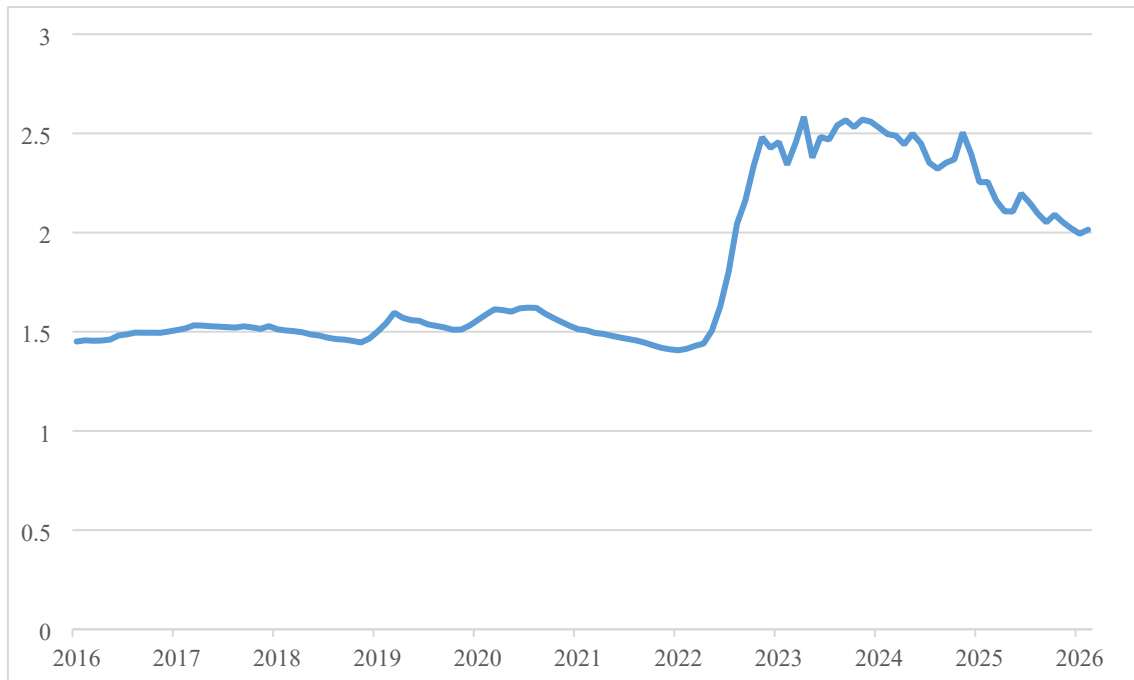
- Inför Sverigepriser på el – separera inhemska priser från exportpriset på el.

3.4 Bankerna verkar på en oligopolmarknad

Bankerna har gjort rekordvinster de senaste åren. Bankernas höga vinster har både strukturella och mer tillfälliga förklaringar. När Riksbanken på allvar började höja styrräntan under 2022 följde kraftigt höjda bolåneräntor. Mellan januari 2022 och januari 2024 steg den genomsnittliga 3-månadersräntan med 227 procent. Bankerna har emellertid inte varit lika snabba på att höja räntan på människors transaktionskonton. Detta fick bankernas inlåningsmarginaler att explodera. Därefter har inlåningsmargi-

nalerna sjunkit tillbaka något, men de ligger fortfarande på historiskt höga nivåer (se fig. 14 nedan).

Figur 14 Bankernas inlåningsmarginal*, 2016–2026 (t.o.m. februari)

Källa: SCB.

* Här definierad som skillnaden mellan den genomsnittliga 3-månadersbolåneräntan och den genomsnittliga inlåningsräntan (alla konton).

Den svenska bankmarknaden är ett oligopol som domineras av de fyra storbankerna. Detta har resulterat i att de svenska bankerna under lång tid har tjänat mer än sina europeiska motsvarigheter. Bankmarknaden kännetecknas av höga inträdesbarriärer, konsumenter som är relativt trögrörliga och priser och villkor som inte alltid är så lätta att jämföra.

För att komma till rätta med detta har Vänsterpartiet föreslagit att använda statens bank (SBAB) för att sätta press på de övriga bankerna. Detta kan uppnås genom att SBAB:s avkastningskrav sänks från 10 till 5 procent, utöver statsobligationsräntan. Det är samma nivå som gällde fram till 2013.

Så länge det inte finns ett regelverk på plats som skapar en mer sund konkurrens på bankmarknaden anser Vänsterpartiet att bankernas övervinster ska beskattas.

I likhet med vad som införts i flera europeiska länder föreslår Vänsterpartiet därför att en tillfällig bankskatt införs. Förslaget innebär att en skatt på 50 procent av bankernas övervinster införs under perioden 2026–2028, som kan förlängas om den bristande konkurrensen kvarstår. Med övervinster avses här den överskjutande vinst som ligger över ett genomsnitt av vinsterna 2018–2022.

Vänsterpartiets förslag:

- Inför en bankskatt på 50 procent av bankernas övervinster.

3.5 En fastighetsbransch som låter hyresgästerna bära hela bördan

Sedan januari 2022 har hyreskostnaderna ökat med 16 procent, snabbare än priserna. Till skillnad från vad som är fallet för det ägda boendet går inte boendekostnaden upp och ned med räntenivåerna för den som hyr, utan den går bara uppåt.

För hyresvärdarna går det däremot bra. Hyresgästföreningen visar i sin rapport Privatvärdarnas ekonomi 2024 hur fastighetsbranschen efter ett antal år med en mer osäker ekonomi nu har återhämtat sig.²¹ När räntenivåerna sjunker vänder helt enkelt resultaten uppåt. Intäkterna från hyror har ökat betydligt under det senaste decenniet. Dessutom har rationaliseringar å ena sidan och uppskjutet underhåll å andra sidan gjort att vinsterna har stigit ytterligare. Sedan 2015 har de privata fastighetsbolagens överskott ökat med omkring 40 procent. Samtidigt står hyresgästkollektivet kvar med kraftigt höjda hyror. Det är inte rimligt att hyresgästerna ensamma ska stå med hela bördan av ökade kostnader. Hyresgästernas skydd mot oskäligen hyreshöjningar måste stärkas. I dag använder sig många fastighetsägare av en oberoende skiljeman för att försöka runda systemet med förhandlingar med Hyresgästföreningen. Vänsterpartiet menar att spelreglerna i hyresförhandlingar måste ses över med syftet att skydda hyresgästerna mot missbruk och spekulation.

Vänsterpartiets förslag:

- Tillsätt en utredning som ser över spelreglerna i hyresförhandlingar.
- Stopplag för att frysa hyrorna vid dagens nivå.
- Stopp för oskäligen hyreshöjningar och renovräkningar.²²

4 Skydda hushållen mot regeringens politik

Till följd av de senaste årens höga inflation har omkring tio års reallöneökning raderats ut. De senaste årens snabba prisökningar på basvaror såsom el, boende, mat och drivmedel har inneburit kraftigt ökade levnadsomkostnader för hushållen. Regeringen har varit mycket restriktiva med förslag riktade till de hushåll som har det sämst ställt under mandatperioden. I stället har de sänkt skatterna för sig själva med 4 000 kr i månaden och för statsministern med 4 500 kr i månaden, samtidigt som en undersköterska får ca 700 kronor i månaden i sänkt skatt.²³

Maten har blivit nästan 3 000 kr dyrare i månaden för en familj med två barn sedan 2022.²⁴ Hyrorna har ökat med 18 procent sedan januari 2022.

Antalet som lever i materiell och social fattigdom²⁵ är nu 730 000 personer, en fördubbling jämfört med 2021. Av dessa är det 400 000 personer som lever i allvarlig

²¹ Hyresgästföreningen (2025). Privatvärdarnas ekonomi 2024.

²² Med möjlighet att göra undantag för legitima behov av hyresökning.

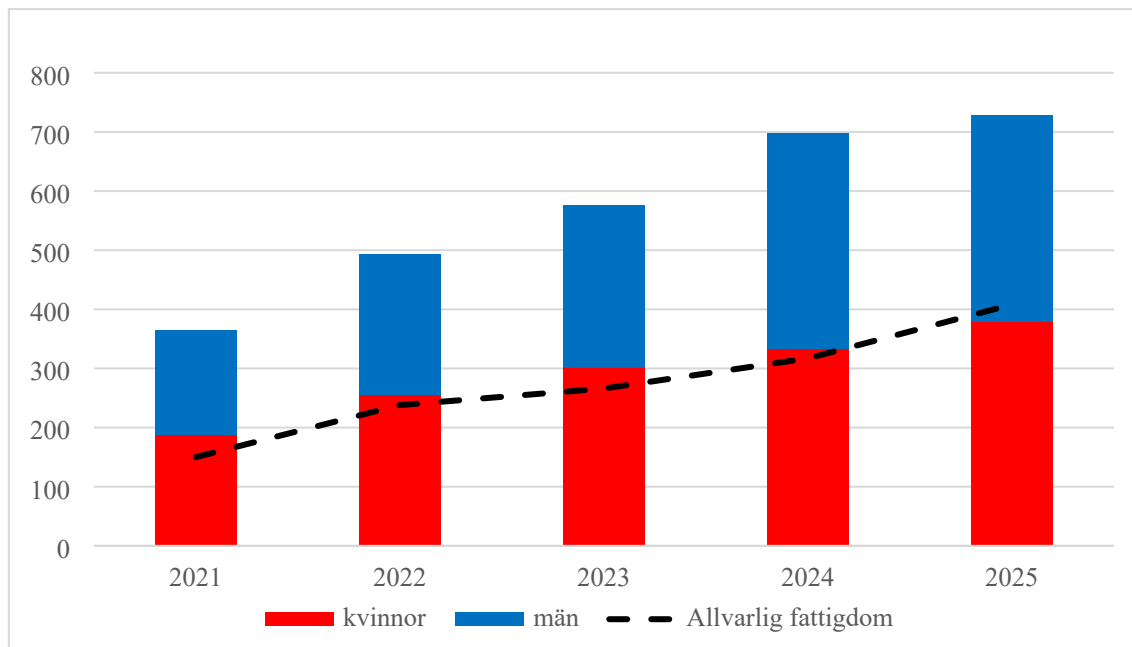
²³ Enligt beräkningar i RUT 2026:158, som är en försiktig beräkning av skatteförändringarna. Om vi utgår från samma skatteregler som 2022 så skiljer det 6 000 kr i månaden för de högsta inkomsterna.

²⁴ Konsumentverket.

²⁵ Materiell och social fattigdom är ett fattigdomsmått som används inom EU. För att anses leva i materiell och social fattigdom behöver man uppfylla minst 5 av 13 definierade krav, bl.a. sakna kontantmarginal, ha kommit efter med betalningar, inte ha råd med internet i bostaden, inte ha råd att laga en måltid med kött, kyckling, fisk eller vegetariskt alternativ varannan dag, inte ha råd med två par skor, inkl. vinterskor, och inte ha råd med nya kläder. SCB (2023-06-29). Att mäta fattigdom.

materiell och social fattigdom²⁶. Av de indikatorer som mäter materiell och social fattigdom är det vanligast i Sverige att inte ha råd att betala en större oförutsedd utgift – var femte individ²⁷ klarar inte det. Det näst vanligaste är att inte ha råd med en veckas semester per år, vilket gäller 12 procent av befolkningen.

Figur 15 Fattigdomens utveckling i Sverige 2021–2025, tusental personer

Källa: SCB.

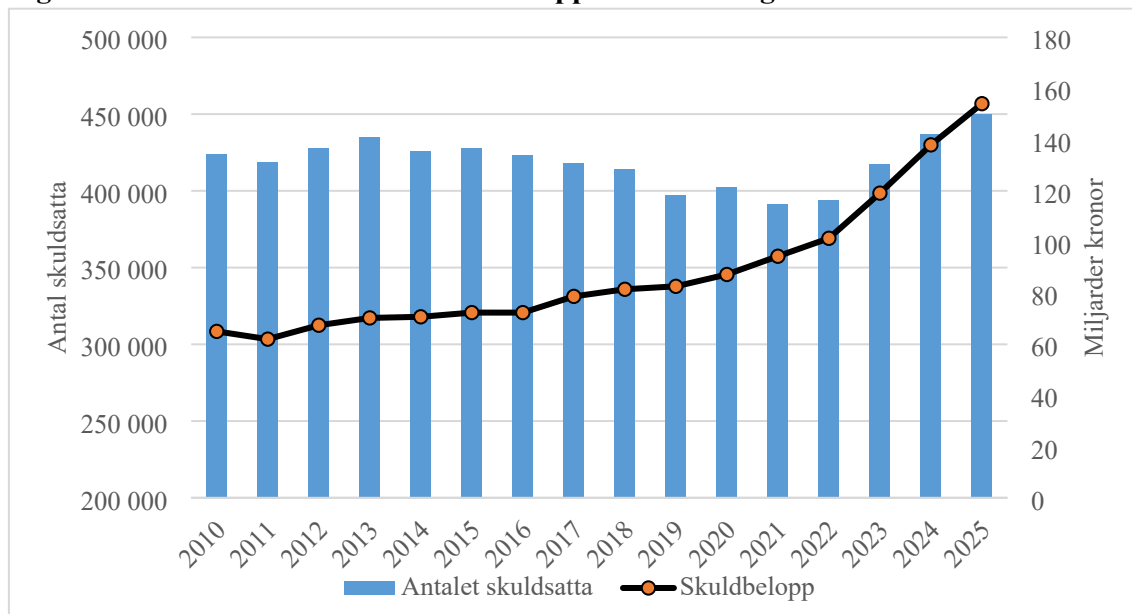
Kronofogden rapporterar fortsatt om dramatiska ökningar av antalet skuldsatta och de samlade skuldbeloppen. 2025 var så många som 450 000 personer skuldsatta, och det totala skuldbeloppet var 154 miljarder kronor. Vidare fortsätter antalet ansökningar om och verkställanden av vräkningar att öka. Det gäller även vräkningar där barn är berörda. Sedan 2020 har vräkningarna ökat med nästan 60 procent. Den vanligaste orsaken till en vräkning är att hyran inte betalas.²⁸

²⁶ Uppfyller minst 7 av de 13 definierade krav som nämns ovan.

²⁷ 22 procent av befolkningen som är 16 år och äldre.

²⁸ Kronofogden.se.

Figur 16 Antalet skuldsatta och skuldbeloppet i indrivningsdatabasen

Källa: Kronofogden.

Den här utvecklingen syns inte bara i statistiken. Hjälporganisationer har under flera år vittnat om hur de har behövt ställa om sina verksamheter för att möta nya grupper och ta ett allt större ansvar när de offentliga skyddsnäten monteras ned. Av en undersökning som Rädda Barnen, Röda Korset, Hyresgästföreningen och Majblomman publicerar årligen framgår det tydligt att det nu inte handlar om enstaka år utan om en varaktig ekonomisk utsatthet, framför allt för barn till ensamstående föräldrar.²⁹ I den senaste rapporten framkommer att 50 procent av de ensamstående föräldrarna med låga inkomster har haft svårt att ha råd med näringsrik mat. Lika stor andel har haft svårigheter med att betala fritidsaktiviteter och nya kläder anpassade för årstiden. Fyra av tio har haft svårt att betala kollektivtrafik vid något eller några tillfällen. Skillnaderna mot en kontrollgrupp bestående av slumpmässigt utvalda barnfamiljer är betydande, där motsvarande siffra är 2 procent.

Målen för den ekonomiska familjepolitiken är att bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer, att bidra till minskade skillnader i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn samt att bidra till ett jämställt föräldraskap. Förmågan hos förmånerna i den ekonomiska familjepolitiken att minska den ekonomiska utsattheten har minskat markant under 2000-talet. Det är framför allt de behovsprövade bidragen som har mist sin förmåga att minska andelen ekonomiskt utsatta hushåll.³⁰

Vänsterpartiet har en mängd förslag för att underlätta för hushållen i krisen. Fler av dem beskrivs nedan.

4.1 Regeringen prioriterar de som redan har

Tidöregeringen har med en överväldigande precision riktat in sin politik på de individer och hushåll som redan har en stabil ekonomisk situation och lagt försvinnande lite

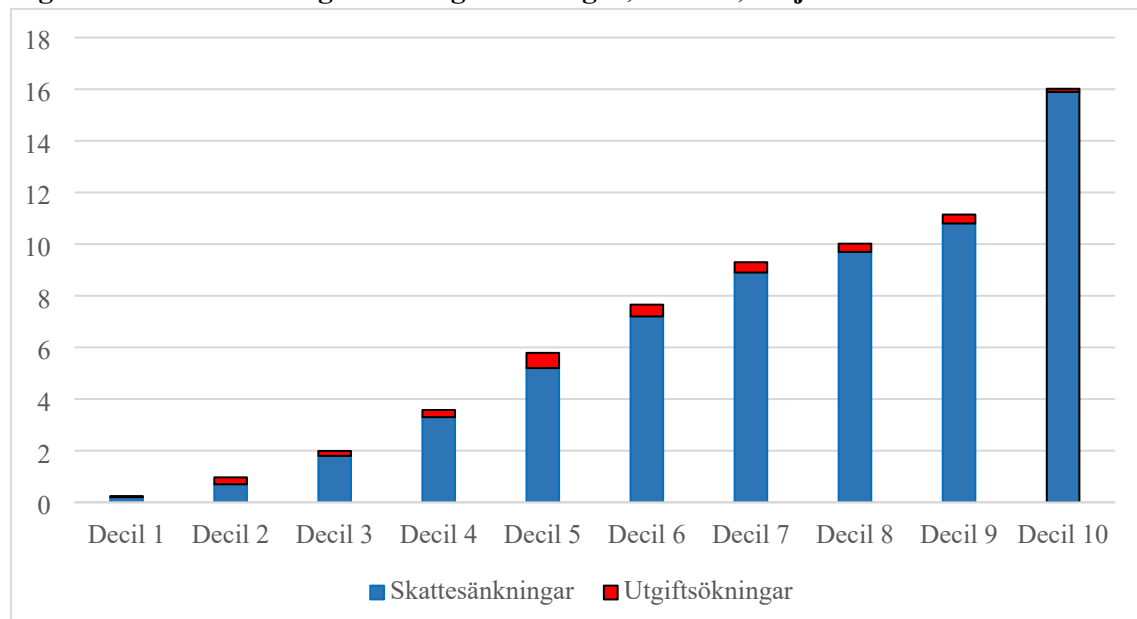
²⁹ Rädda Barnen, Röda Korset, Hyresgästföreningen och Majblomman (2025). Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2026.

³⁰ Försäkringskassan (2025). Barnhushållens ekonomi – Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2025.

resurser på de hushåll som verkligen har behövt stöttning i en historisk kostnadskris. Det går att tydliggöra det på en rad olika sätt. Nedan har vi valt att visa det genom att samla regeringens inkomstkattesänkningar under mandatperioden – totalt 65 miljarder kronor – och visa hur de fördelar sig över inkomstgrupperna. I en sådan räkneövning blir det mycket tydligt var pengarna hamnar – mer än hälften har tillfallit de 30 procent som har högst inkomster. Så mycket som en fjärdedel av skattesänkningarna går till den rikaste tiondelen av hushållen.

Utgiftsreformerna som berör hushållen har långt ifrån varit lika talrika. De har dessutom varit mycket begränsade i sin omfattning. Det handlar framför allt om en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring, ett höjt tak i arbetslöshetsersättningen och aktivitetsstödet under de 100 första ersättningsdagarna samt ett höjt bostadsbidrag.³¹

Figur 17 Skattesänkningar och utgiftsökningar, hushåll, miljarder kronor

Källa: RUT.

Denna politik får tydliga konsekvenser. En ny undersökning från försäkringsbolaget Länsförsäkringar visar att de ekonomiska skillnaderna i hushållens marginaler ökar. Så många som var fjärde svensk uppger att de har mindre än 500 kronor kvar dagen före lön. Det kan jämföras med var femte svensk (20 procent) samma tid förra året. Andelen som säger att de har ”i stort sett ingenting kvar” har också ökat. På samma gång ökar andelen som uppger att de har större summor kvar dagen före lön. Förra året svarade 11 procent att de hade 15 000 kronor eller mer dagen innan lön, i år är det 14 procent.³²

Trots att Sverige är ett litet land sticker vi ut. Vi har runt fyra dollarmiljardärer per miljon invånare. Det är dubbelt så många som i USA.

Svenska miljardärers förmögenheter motsvarar runt 30 procent av Sveriges BNP. Det är en av de högsta nivåerna i världen, på samma nivå som i USA.³³ Deras förmögen-

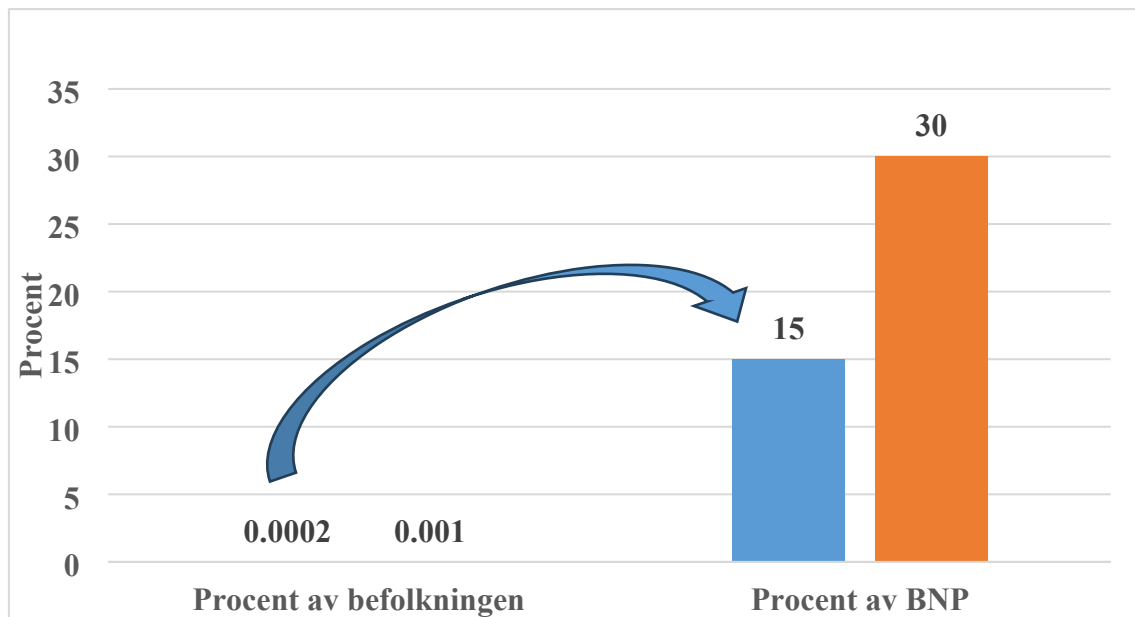
³¹ Enligt RUT 2025:1607, som inkluderar följande förslag: En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster (prop. 2023/24:128), höjt tak i arbetslöshetsersättningen och aktivitetsstödet under de 100 första ersättningsdagarna från 1 200 till 1 236 kronor (prop. 2024/25:99), höjd kostnadsersättning för lärlingar i den gymnasiala lärlingsutbildningen (prop. 2024/25:1), höjd sjuk- och rehabiliteringspenning i särskilda fall samt höjt boendetillägg (prop. 2024/25:1) och höjt bostadsbidrag (prop. 2025/26:1).

³² <https://www.lansforsakringar.se/stockholm/privat/om-oss/press-media/pressmeddelanden/700722/>.

³³ De rikaste 0,001 % av hushållen (ca 50 hushåll) äger motsvarande 30 procent av BNP.

heter har ökat från mindre än motsvarande 10 procent av BNP år 2000. De rikaste 0,0002 % av hushållen (ca 10 hushåll) äger motsvarande 15 procent av BNP i Sverige. Det har ökat från mindre än 5 procent år 2000.

Figur 18 Andel av befolkningen och förmögenhet som andel av BNP

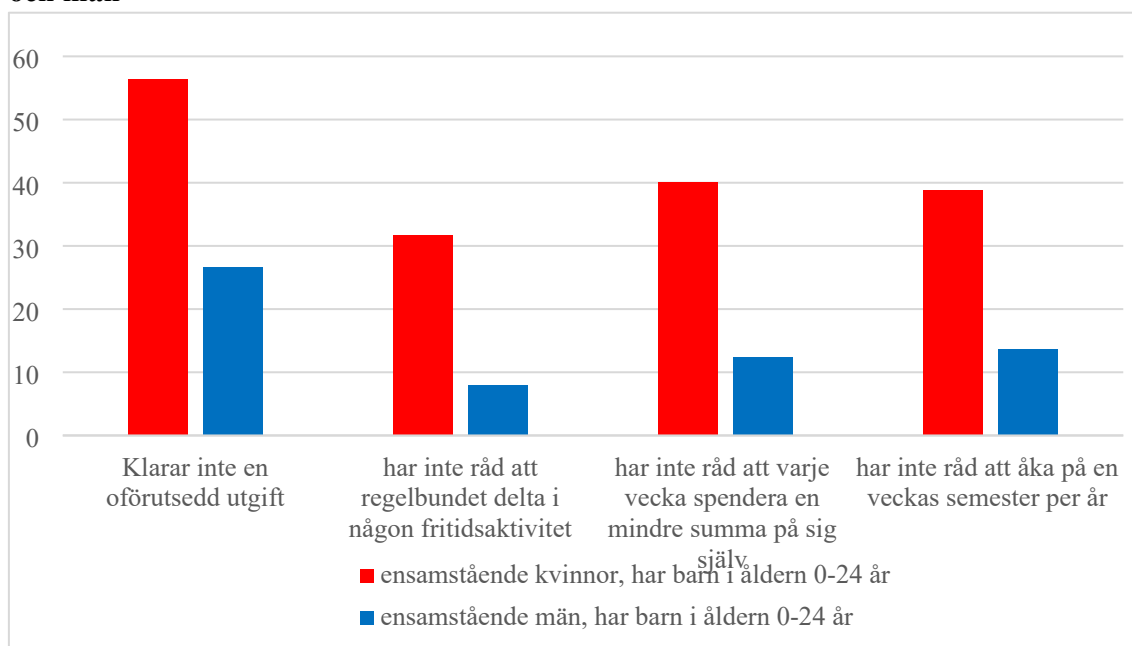

Källa: Ring, Seim och Zucman (2026).

4.2 Höj barnbidraget någon gång!

Ensamstående föräldrar är en grupp som ofta har det betydligt svårare ekonomiskt än andra grupper, vilket också har beskrivits ovan. I SCB:s undersökningar av samtliga familjer syns exempelvis att möjligheten att ha råd med en oförutsedd utgift är en slags ekonomisk utsatthet som skiljer sig stort åt beroende på bl.a. kön och familjesituation. Ensamstående mammor har det betydligt svårare än ensamstående pappor att möta oförutsedda utgifter. 56 procent av de ensamstående mammorna saknar en kontant-marginal jämfört med en hälften så stor andel bland de ensamstående papporna.

Figur 19 Andel ensamstående föräldrar med ekonomiska svårigheter 2025, kvinnor och män

Källa: SCB.

En tredjedel av de ensamstående mammorna har inte heller ekonomisk möjlighet att regelbundet delta i fritidsaktiviteter, jämfört med 8 procent bland de ensamstående papporna.

Barnbidragets värde har urholkats under lång tid. När Vänsterpartiet fick igenom en höjning av barnbidraget i budgetförhandlingarna med S-MP-regeringen 2018 var det första gången som barnbidraget höjdes sedan 2006. Bidragets faktiska värde hade då successivt sjunkit med 11 procent, och i takt med att det reala värdet minskade sjönk bidragets förmåga att utjämna de ekonomiska villkoren för familjer med och utan barn.

Sedan den senaste höjningen 2018 har priserna på hushållens basvaror, såsom mat, boende, hushållsartiklar och bränsle, skenat. Eftersom barnbidraget inte höjts i takt med att priserna ökat har barnbidraget återigen urholkats, och barnfamiljerna har inte längre samma ekonomiska stöd av ersättningen.

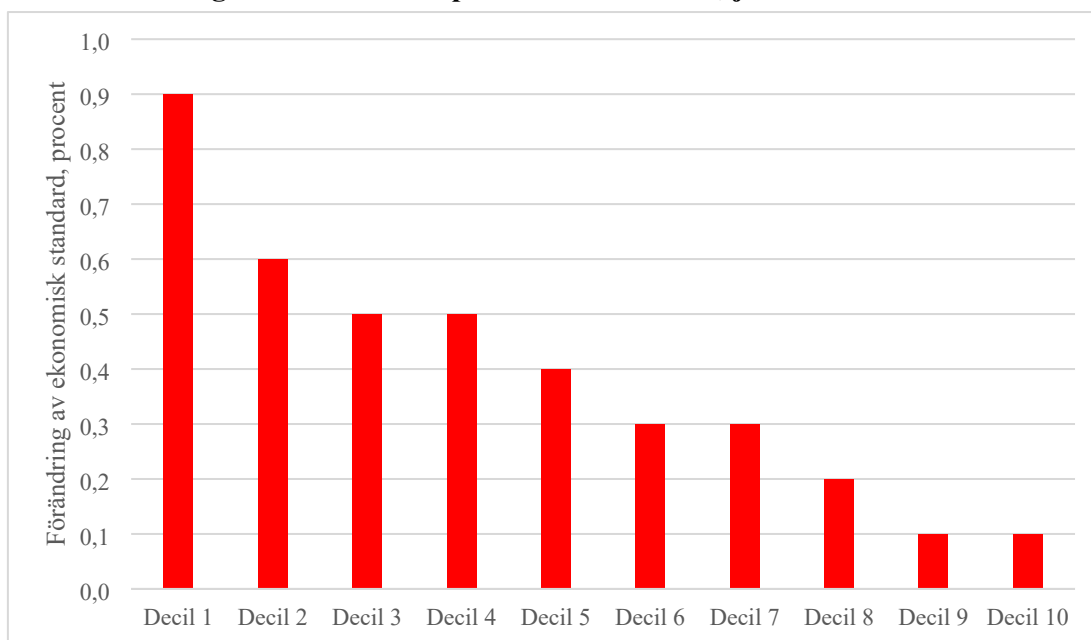
Våren 2025 konstaterade Swedbank i en analys att barnbidraget endast täcker 25 procent av de nödvändiga kostnaderna för en 10-åring. Det kan jämföras med 28 procent 2023 och 40 procent 2018. Swedbank konstaterade vidare att barnbidragets reala nivå inte varit lägre någon gång under de över 50 år som banken hade följt hushållens ekonomi.³⁴

Barnbidraget behöver höjas och dessutom skyddas för framtida inflation. Vänsterpartiet anser därför att barnbidraget, tillsammans med studiebidraget inom studiehjälpen, bör öka med totalt 500 kronor per månad från den 1 juni 2026 för att komma upp på en nivå så att barnbidraget återigen kan bidra till att täcka hushållens basala utgifter, och därefter bör barnbidraget prisindexeras så att inte dess värde på nytt urholkas i takt med inflationen.

En analys av hur en höjning av barnbidraget skulle fördela sig över olika inkomst-deciler visar att de hushåll som har lägst inkomster skulle få mest, såväl i kronor som i procent.

³⁴ Swedbank (2025-04-25). Barnbidraget halkar efter – lägsta nivån på 50 år.

Figur 20 Förändring av genomsnittlig ekonomisk standard av höjt allmänt barnbidrag och studiebidrag med 500 kronor per månad och barn, juni–december 2026

Källa: RUT 2026:416.

Vänsterpartiets förslag:

- Høj barnbidraget med 500 kronor extra per månad från juni till december 2026. Vi avsätter 7,3 miljarder kronor 2026 för detta.

4.3 Høj och reformera bostadsbidraget

Antalet hushåll som får bostadsbidrag har minskat de senaste tjugo åren. Trenden har varit särskilt tydlig de senaste fem åren, då antalet hushåll som fått bostadsbidrag har minskat med 34 procent.³⁵ En del av förklaringen är att inkomstgränsen för bostadsbidrag inte justerats i samma takt som inkomsterna har ökat. Inkomstgränsen för ungdomshushåll har inte höjts sedan 1997. För barnfamiljer höjdes den senast 2021. Med anledning av den höga inflationen infördes en tillfällig höjning av bostadsbidraget 2022. Detta förlängdes i och med den nuvarande regeringens beslut för det första halvåret 2024 men avskaffades från den 1 juli 2025.

För barnfamiljer höjdes den övre bostadskostnadsgränsen 2026. Höjningen innebar både att barnhushåll som har bostadsbidrag kan få mer i bidrag och att fler hushåll kan beviljas bidraget.

I väntan på att bostadsbidraget reformeras i grunden bör tilläggsbidraget på den förhöjda nivån om 40 procent av det preliminära bostadsbidraget återinföras. De sämst ställda pensionärerna och personer som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning har också en mycket ansträngd ekonomi. Vänsterpartiet föreslår därför en höjning av bostadstillägget för ålderspensionärer och personer med sjuk- eller aktivitetsersättning. Vi vill höja bostadskostnadstaket under perioden juli till december 2026 med 20 procent, vilket motsvarar 1 500 kronor per månad. Det betyder att maxbeloppet höjs med 1 050 kronor på månad.

³⁵ Försäkringskassan (2026). Korta analyser 2026:2.

Vänsterpartiets förslag:

- Återinför tilläggsbidraget i bostadsbidraget till 40 procent av det preliminära bidraget, maximalt 2 480 kronor mer per månad (kostnad: 0,8 miljarder kronor juli–december).³⁶
- Höj bostadstillägget för ålderspensionärer och i sjuk- och aktivitetsersättningen under andra halvan av 2026, maximalt 1 050 kronor per månad (kostnad: 1,6 miljarder kronor).³⁷

4.4 Vänsterpartiets ekonomiska familjepolitik i krisen och framåt

Vänsterpartiet har under mandatperioden föreslagit en rad reformer ämnade att lyfta hushållen ur den ekonomiska krisen och skapa en grund för en rimlig vardag för barnfamiljerna och välbefinnande för hela landet på sikt. Det handlar både om att reglera marknader som i dag drivs av svag konkurrens och om att stötta hushållen här och nu. Förutom höjda barnbidrag – som vi nu vill accelerera enligt ovan – och tillfälligt höjda bostadsbidrag, har vi lagt förslag som skulle göra det rejält mycket billigare att använda kollektivtrafik, vilket skulle ge en betydande lättnad för hushållen. Vi har föreslagit slopat karensavdrag och såväl höjd a-kassa som höjt och ett i grunden reformerat bostadsbidrag. På skatteområdet vill vi skapa en mer rättvis beskattning, där höginkomsttagarna ska bidra mer, både när det gäller löneinkomster över 50 000 kronor och på sparande i form av ISK – över samma belopp. Samtidigt har vi lyft vikten av att försäkringsinkomster ska beskattas på samma sätt som lön, vilket innebär skattesänkningar för personer som är arbetslösa eller föräldralediga, och vi föreslår en återinförd avdragsrätt för fackföreningsavgifter. Samtliga förslag finns presenterade i vår budgetmotion för 2026.³⁸

Detta skulle innebära betydande inkomstförstärkningar för hushållen. Även höginkomsttagarhushåll får höjda barnbidrag och gynnas av lägre bankräntor. Men de stora vinnarna är medel- och låginkomsttagarhushållen.

³⁶ Utifrån ett antagande om en helårskostnad på 1,5 mdr kr.

³⁷ Beräkningen av statens kostnader för förslaget utgår ifrån att samtliga mottagare av bostadstillägget har en bostadskostnad som överstiger det nya taket på 9 000 kr/mån. Kostnaden är därmed sannolikt en överskattning.

³⁸ https://www.vansterpartiet.se/wp-content/uploads/2025/10/Budget2025_webb.pdf.

Figur 21 Hushållens ekonomi med Vänsterpartiets politik, typfall

Familj 1: Höginkomsttagare

Månadsinkomst: 170 000
Tre barn
Bil, ej månadskort
Villa, lån på 4 mkr kr
ISK 2 mkr

Förändring (kr/mån)

Barnbidrag 1 500
Lägre ränta 1 200
Höjd skatt -8800
Slopade rutavdrag -1 200
Totalt: -7 300

Familj 2: Sjuksköterska o polis

Månadsinkomst 1: 91 000
Två barn
Bil, två månadskort
Villa, lån på 3 miljoner
ISK 50 tkr

Förändring (kr/mån)

Sverigekortet 1 400
Barnbidrag 1000
Lägre ränta 875
Slopade karens 560
Skattered. facket 225
Slopade rutavdrag -560
Totalt: 3500 kr

Familj 3: Ensamstående, arbetslös

Månadsinkomst: 34 000 kr
Två barn
Ingen bil, ett månadskort
Hyresrätt

Förändring (kr/mån)

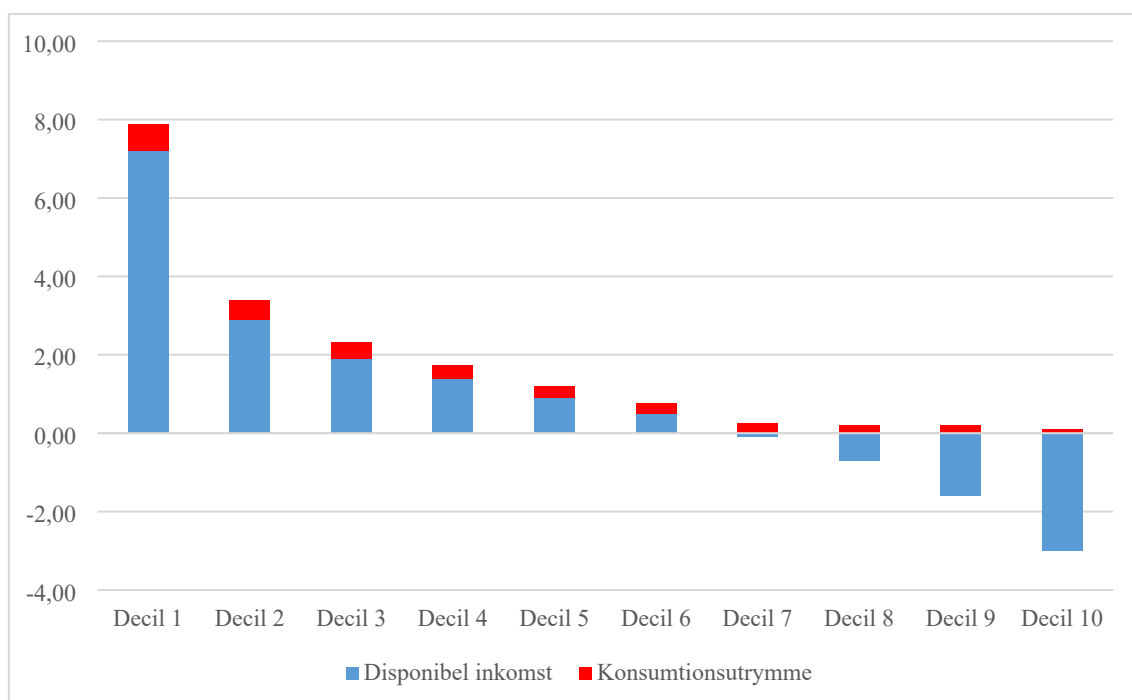
A-kassa 2700
Sänkt skatt 2 000
Barnbidrag 1000
Sverigekortet 700
Bostadsbidrag 600
Skattered. facket 75
Totalt: 7000 kr

Källa: Egna beräkningar.

En fördelningsanalys av Vänsterpartiets förslag i vår budgetmotion för 2026 gör det tydligt att Vänsterpartiets politik riktar sig till dem som behöver det allra mest. När alla hushåll delas in i lika stora inkomstgrupper och sorteras efter ekonomisk standard så blir det tydligt att sju av tio hushåll skulle vara vinnare med vår politik.

Figur 22 Förändring av genomsnittlig ekonomisk standard i olika inkomstdeciler med Vänsterpartiets politik, procent år 2026

Källa: Egna beräkningar.

5 Bygg Sverige starkt

5.1 Transportpaket för hushållen och klimatet

Regeringen har i en extra ändringsbudget föreslagit att skatten på bensin och diesel tillfälligt sänks till energiskattedirektivets minimiskattenivå under perioden den 1 maj–30 september 2026. Som skäl anför regeringen att kriget i Mellanöstern har drivit upp priset på bl.a. bensin och diesel. Vänsterpartiet delar bilden av pressade hushåll. Under inflationskrisen har hushållen fått bära hela bördan, samtidigt som företagens vinstmarginaler i grova drag varit intakta. Att stärka ekonomin för personer med små ekonomiska marginaler har dock inte varit någon prioriterad uppgift för regeringen under mandatperioden. Regeringen har satsat betydligt mer på den del av befolkningen som har de högsta inkomsterna, se avsnitt 6.1. Vänsterpartiet har å andra sidan under mandatperioden lagt en lång rad förslag som stärker hushållens ekonomi, inte minst för de hushåll som har små ekonomiska marginaler.

I likhet med en lång rad remissinstanser anser Vänsterpartiet att regeringens förslag riskerar att motverka klimatomställningen, försämma konkurrensförutsättningarna för fossilfria drivmedel samt skapa osäkerhet kring långsiktiga investeringsvillkor. Åtgärden är dessutom kostsam och saknar tillräcklig träffsäkerhet. Vårt svar på kostnadskrisen är i stället ett brett transportstöd som stärker hushållens ekonomi, oavsett om man kör bil eller reser med kollektivtrafiken, och som samtidigt bidrar till att möjliggöra klimatomställningen. Vårt transportpaket är beräknat för ett halvår, utom det tillfälliga kompensationsstödet som gäller under tre månader, med möjlighet till förlängning. Sammanlagt blir kostnaden för transportpaketet 9,4 miljarder kronor.

1. Sverigebiljett i kollektivtrafiken för 450 kr

Vi vill införa en gemensam nationell månadsbiljett för all kollektivtrafik – en Sverigebiljett. Den ska kosta 450 kronor för vuxna och 225 kronor för barn och unga samt pensionärer. Det innebär i praktiken mer än en halvering av biljettpriserna. En liknande biljett har redan införts i Tyskland och haft stor påverkan på både resandet och utsläppen. Vi menar att det är angeläget att regionerna omgående får resurser för att införa lägre biljettpriser.

2. Inför en bredare elbilspremie

Vi vill införa en bred elbilspremie som når alla hushåll med en inkomst på upp till 120 procent av medelinkomsten. Premien kan användas till att köpa en ny eller begagnad elbil eller att leasa en bil. För hushåll utanför storstadskommuner ges en extra premie, vilket totalt innebär att premien blir minst 45 000 kronor och upp till så mycket som 79 800 kronor. Vänsterpartiets förslag når nästan 4 miljoner hushåll jämfört med regeringens begränsade premie som riktar sig till endast 0,7 miljoner hushåll. Regeringens förstärkning av elbilspremien den 23 mars innebär ett tillskott på 100 miljoner kronor under 2026. Det täcker inte på långa vägar det faktiska behovet.

3. Inför ett tillfälligt riktat kompensationsstöd till bilägare med lägre inkomst

Vi föreslår en tillfällig riktad kompensation om 250 kronor i månaden till bilägare med lägre inkomster som därför drabbats av prishöjningarna på drivmedel. Vi vill dessutom se ett dubbelt stöd till dem som bor i områden med särskilt dålig tillgång till kollektivtrafik och därför inte har möjlighet att välja bort bilen. Stödet är tillfälligt under tre

månader – maj till juli – för att motverka höga kostnader under en tillfällig kris. Stödet ska kunna förlängas om behovet kvarstår framöver.

Vår kompensation ger mellan 5 och 21 gånger mer per månad än regeringens skattesänkning och riktar sig till de med en medianinkomst eller lägre. En avtrappning ska omfatta bilägare med en inkomst på upp till 45 000 kronor i månaden. Till skillnad från regeringens skattesänkning är vårt kompensationsstöd inte beroende av faktisk förbrukning av drivmedel och ökar därför inte utsläppen.³⁹ Det är fritt att använda stödet så som man själv önskar, till mat, hyra eller nöjen.

4. Utöka Klimatklivet

Utbyggnaden av laddinfrastruktur behöver påskyndas. Vänsterpartiet vill förstärka och förlänga Klimatklivet till 2035, och en årlig anslagsnivå bör uppgå till 7 miljarder kronor. Klimatklivet ger både stöd till elektrifiering och stöd för omställning av transportsektorn. Förutom att detta minskar utsläppen så stärker det vår nationella tillgång till och självförsörjning i fråga om drivmedel, vilket är särskilt angeläget ur ett försvars- och säkerhetspolitiskt perspektiv.

5. Inför ett nytt färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag

Vänsterpartiet vill införa ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag. Ett sådant avdrag skulle, till skillnad från dagens system, behandla alla reseslag neutralt och utjämna regionala skillnader.

5.2 Ensidigt fokus på kärnkraft

Regeringen fortsätter att lägga enorma kostnader på att binda upp Sverige i dyr kärnkraft. Genom ett ensidigt fokus på kärnkraften riskerar man också att tränga undan investeringar i förnybara energikällor, som faktiskt kan göra elen billigare snabbare. Det är uppenbart att det har gått prestige i frågan; regeringen ska få fram ny kärnkraft oavsett kostnad eller nytta.

I vårändringsbudgeten bemyndigas regeringen att förvärva aktier för 1,8 miljarder kronor i bolaget Videberg Kraft AB och ge staten en ägarandel på 60 procent under 2026–2027. Det är ett nytt bolag som har som syfte att ”projektera, uppföra och inneha kärntekniska anläggningar, driva kärnteknisk verksamhet för energiproduktion samt därmed förenlig verksamhet”. Videberg Kraft ägs i dag till största delen av Vattenfall, och planen är att de ska bygga tre till fem småskaliga modulära reaktorer, s.k. SMR, intill Ringhals. Regeringen bemyndigas samtidigt att ingå ekonomiska åtaganden på 34 miljarder kronor för att tillskjuta kapital/aktier fram till 2045 eller tills bolagets kärnkraftsreaktorer tas i drift.

I vårändringsbudgeten föreslås dessutom hur regeringen ska bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden för ett nytt kärnavfallsprogram. Avtalet omfattar upp till 183 miljarder kronor och är ett åtagande som gör att regeringen garanterar att staten ska betala för hanteringen av kärnbränsle och radioaktivt avfall fram till år 2159.

Regeringens satsningar på kärnkraft innebär oundvikligen att även satsningar på att hantera avfallet behöver göras. Men att göra det på det här sättet är ansvarslöst.

Vänsterpartiet menar att vi bör behålla den modell som nu används där företagen betalar genom en fond. Regeringen fortsätter alltså att statligt subventionera ny kärnkraft hundra

³⁹ Finansdepartementet. Tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel, Fi2026/00763.

år in i framtiden, vilket är dyrt och riskerar att tränga undan andra nödvändiga investeringar i det svenska energisystemet.

5.3 Tillfälligt el- och gasprisstöd

I samband med vårbudgeten presenterade regeringen ett tillfälligt el- och gasprisstöd. Stödet hanteras i en extra ändringsbudget.⁴⁰

Kortfattat kan vi konstatera att regeringens tidigare högkostnadsskydd varit helt meningslöst. Vår kritik mot det för höga taket på 1,5 kronor per kilowattimme visade sig ha en mycket god grund. Trots mycket höga elpriser under vintern har högkostnadsskyddet sedan det infördes gett hushållen 0 kronor. Vänsterpartiet har i stället föreslagit ett elpristak på 75 öre per kWh, som ska täcka hushållens elkostnader till 90 procent över pristaket. Vårt skydd finansieras av branschen, inte av skattebetalarna. Med vårt elpristak hade hushållen i samtliga elområden under vintern fått mer pengar till annat.

Eftersom hushållen ännu inte har sparat några pengar genom regeringens högkostnadsskydd så välkomnar Vänsterpartiet att regeringen nu föreslår ett elstöd till hushållen, avseende de dyra elkostnaderna i januari och februari 2026. För många familjer är stödet efterlängtat och ett välbehövligt tillskott för att klara den pressade vardagen. Stödet hade dock kunnat utformas på ett bättre sätt för att nå fler, framför allt låginkomsttagare.

Höga elpriser är ett återkommande problem för hushållen. Det behövs en långsiktig lösning för att hålla nere elkostnaderna på rimliga nivåer under kommande vintrar. Trots att Sverige producerar billig och fossilfri el som nästan alltid täcker våra egna behov behöver svenska hushåll betala för en feltänkt marknad. Vi vill frikoppla de svenska elpriserna från den dyra utländska elen och införa Sverigepriser på el.

5.4 Försvar och säkerhet

Den försvarspolitiska överenskommelse som presenterades i juni 2025 handlar om hur de stora kommande försvarssatsningarna ska lånefinansieras. Under en period på åtta år får staten lånefinansiera upp till 300 miljarder kronor för att täcka de ökade utgifterna för totalförsvaret. Tack vare Vänsterpartiet innebär överenskommelsen också att minst 50 miljarder kronor av dessa ska gå till civil infrastruktur som tåginvesteringar.

I vårpropositionen bedömer regeringen att 30 miljarder kronor bör avsättas under perioden 2026–2034 för investeringar i transportinfrastruktur som är prioriterade för det militära försvaret. Enligt uppgift ska detta finansieras av de 50 miljarder kronor som är avsatta för förstärkningar för civil infrastruktur. Genom att inte återuppta överläggningar om försvarspolitiken såsom den blocköverskridande överenskommelsen föreskriver utan i stället själv ta beslut om hur pengarna ska fördelas har regeringen helt frångått vad som avtalats. I Försvarsberedningens direktiv från februari 2026 anges att beredningen ska följa upp genomförandet av satsningar avseende de 50 miljarder kronorna. Men några förhandlingar kring innehållet har inte förts, varken i Försvarsberedningen eller i annan form.

⁴⁰ Läs mer i vår motion med anledning av prop. 2025/26:236 Extra ändringsbudget för 2026 – Sänkt skatt på drivmedel samt el- och gasprisstöd (mot. 2025/26:4092).

Vi vill understryka att satsningarna i sig är bra. En upprustning av Inlandsbanan är mycket välkommet och någonting Vänsterpartiet länge har drivit. En reservhamn på Gotland är också en välkommen förstärkning av totalförsvaret. Men processen borde ha sett annorlunda ut.

De 50 miljarder kronorna ska användas för investeringar i fysisk infrastruktur och lagerhållning av livsmedel, läkemedel och drivmedel som en del av det civila försvaret. Sverige ska ha en robust infrastruktur, både i de delar som är militärt prioriterade och i övrigt. Ett fungerande totalförsvaret kräver ett fungerande samhälle, både till vardags och vid kris.

Den 13 juni 2025 överlämnade Carl Bildt och Underrättelseutredningen sitt betänkande En reformerad underrättelseverksamhet (SOU 2025:78). Utredningen föreslår en civil underrättelsemyndighet med start 2027. Att detta kommer att bli verklighet har sedan bekräftats av regeringen. I sitt remissvar riktar Försvarsmakten stark kritik mot den tidsplanen för inrättandet av den föreslagna myndigheten. Nu märks hur regeringen försöker forcera processen på ett sätt som riskerar att få negativa konsekvenser givet underrättelseverksamhetens komplexitet, förslagets omfattning och tillhörande risker.

Eftersom det ännu inte presenterats någon proposition har inget av oppositionens partier haft möjlighet att ta ställning till det faktiska förslaget. Men vi menar att det är en märklig ordning att i vårbudgeten flytta stora medel för att förbereda för en civil underrättelsemyndighet utan att riksdagen fått tillfälle att diskutera saken. Det är varken transparent eller ett bra genomförande. Vi är också kritiska till att regeringens förslag innebär minskade resurser för Försvarsmakten. I sitt remissvar bedömer Försvarsmakten att den förmåga som eventuellt överförs till en civil underrättelsemyndighet i allt väsentligt kommer att behöva återuppbyggas inom myndigheten. Regeringen har inte presenterat hur Försvarsmakten ska kompenseras för de förlorade resurserna.

6 Förslag på budgetåtgärder för 2026

Vänsterpartiet har för avsikt att på riktigt skydda hushållen i krisen. Våra stöd riktar sig till hushåll med mindre marginaler och barnfamiljer – till skillnad från regeringen som sänker skatter för de som redan har och låser in hushållen i fossilberoende med sänkta bränsleskatter. Vänsterpartiets föreslagna ändringar i vårbudgeten 2026 uppgår till 15 miljarder kronor (se tabell 1), varav 6 miljarder består av en extra barnbidragshöjning samt ett nytt förslag till elbilskompensation. Utöver dessa förslag har vi lagt en rad förslag som syftar till att reglera marknader som i dag inte fungerar. Under de senaste årens extrema inflation har det blivit allt tydligare att marknader som domineras av ett fåtal aktörer leder till stora möjligheter för dessa aktörer att sätta alldeles för höga priser och ta ut för höga vinster. Vänsterpartiets förslag för att åtgärda dessa problem omfattar såväl elmarknaden och livsmedelsbranschen som bolånemarknaden. Vänsterpartiet anser att vi tillsammans måste agera för att stoppa rånet av hushållen.

Tabell 1 Budgetförslag för innevarande år

Miljoner kronor, halvvårseffekt om inte annat anges

Förslag	Kostnad
500 kr mer i barnbidrag i juni–december ⁴¹	7 300
Bostadsbidrag och bostadstillägg	2 400
Sverigebiljetten: 450 kr för kollektivtrafik	4 500
Kompensationsstöd i stället för bränsleskattesänkning (maj–juli)	2 500
Utöka Klimatklivet med resurser till laddinfrastruktur	1 250
Bredare elbilspremie ⁴²	1 150
Nytt reseavdrag ⁴³	0

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Nadja Awad (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Isabell Mixter (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Ida Gabrielsson (V)

⁴¹ V föreslog höjt barnbidrag med 400 kr i budgetmotionen för 2026.

⁴² RUT 2025:1592. Utgår från att 50 % av hushållen med bil nyttjar premien, varav hälften köper och hälften leasar. Regeringen har därefter aviserat ytterligare 100 miljoner kronor till elbilsstödet, varför vi minskar vår kostnad med motsvarande.

⁴³ SOU 2019:36 föreslår ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag. Förslagen bedöms rymmas inom det befintliga reseavdragets offentligfinansiella ram.